

Til universitetets studiekomité
Fra studiedirektøren

Sakstype:	Vedtakssak
Møtesaksnr.:	Sak 5
Møtenr.	5/2009
Møtedato:	29.10.09
Notatdato:	12.10.09
Arkivsaksnr.:	2009/4621
Saksbehandler:	Hanna Ekeli, hanna.ekeli@uv.uio.no

Etablering av masterprogram i lese- og skriveopplæring

Henvvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:
Forskrift om studier og eksamener ved UiO
Rapport – Samarbeid om lærerutdanning i Universitetsalliansen Oslo.

Hovedproblemstillinger i saken:

Som del av arbeidet i Universitetsalliansen Oslo ble det fremmet forslag om utvikling av en pilot for masterprogram i lese- og skriveopplæring. Piloten skal være et samarbeid mellom HiO og UiO.

Et av prinsippene for piloten har vært utvikling av et toårig masterprogram som tar utgangspunkt i at lesing og skriving er grunnleggende ferdigheter som skal gjennomsyre alle fag på alle trinn, og at norsklæreren har et spesielt ansvar i denne sammenheng. Masteren skal ha to studieretninger, tilpasset den nye grunnskolelærerutdanningen som nå er under utvikling:

- A. Lesing og skriving i skolen – Lesing og skriving på 1. til 7. trinn
- B. Lesing og skriving i skolen – Lesing og skriving på 5. til 10. trinn

St. meld 11 (2008-2009) - *Læreren Rollen og utdanningen* og det økte fokus på grunnleggende ferdigheter gjennom læreplan til Kunnskapsløftet tilsier at dette er et masterprogram det er et stort behov for i skolen.

Videre er dette fagområder hvor UV har bred kompetanse og forskningsmessig styrke. Studieprogrammet er også godt forankret i Faglige prioriteringer ved UV.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter:

UV har mottatt 30 studieplasser til denne masteren fra Kunnskapsdepartementet. Dette er midler som går inn i basiskomponenten til UV og er å regne som varige midler. Dette vil utgjøre en årlig økning i basisbevilgning på 2,9 millioner. Forventet studiepoengproduksjon beløper seg til en inntekt på 1,9 millioner. Totalt en inntekt på ca 4,8 millioner. Utgifter beløper seg til ca 4 millioner

FORSLAG TIL VEDTAK:

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å opprette masterprogram i lesing og skriving i skolen med studieretningene Lesing og skriving på 1.-7. trinn og Lesing og skriving på 5.-10. trinn.

Masterprogrammet tilbys fra høst 2010.

Vedlegg:

1. Notat til studiekomiteen ang opprettelse av masterprogram i lesing og skriving i skolen med studieretningene Lesing og skriving på 1.-7. trinn og Lesing og skriving på 5.-10. trinn.
2. Studieretningsplaner for 1-7 trinn og 5-10 trinn
3. Rapport – Samarbeid om lærerutdanning i Universitetsalliansen Oslo

Monica Beldh

FRA STUDIEDIREKTØREN

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr. Sak 5
Møte nr.: 5/2009.
Møtedato 29.10.09.
Notatdato 12.10.09
A-saksnr.: 2009/ 4621
Saksbehandler: Hanna Ekeli

NOTAT

TIL

UNIVERSITETETS STUDIEKOMITE

OPPRETTELSE AV MASTERPROGRAM I LESING OG SKRIVING I SKOLEN.

Bakgrunn

Som del av arbeidet i Universitetsalliansen OSLO ble det fremmet forslag om utvikling av en pilot for masterprogram i lese- og skriveopplæring. Piloten skal være et samarbeid mellom HiO og UiO.

Et av prinsippene for piloten har vært utvikling av et toårig masterprogram som tar utgangspunkt i at lesing og skrijving er grunnleggende ferdigheter som skal gjennomsyre alle fag på alle trinn, og at norsklæreren har et spesielt ansvar i denne sammenheng. Masteren skal ha to studieretninger, tilpasset den nye grunnskolelærerutdanningen som nå er under utvikling:

- A. *Lesing og skrijving i skolen – Lesing og skrijving på 1. til 7. trinn*
- B. *Lesing og skrijving i skolen – Lesing og skrijving på 5. til 10. trinn*

Felles for begge studieretningene er temaer som

- generelle lese- og skrivestrategier
- lesing og skrijving av fagtekster
- sammensatte tekster
- bruk av kilder
- kriterier for tekstvurdering
- lesing og skrijving på et andrespråk.
- lese og skrive for å lære.

For å utrede muligheten for et samarbeid mellom HiO og UiO om et masterprogram i lese- og skriveopplæring samt utvikle programplan og emneplaner nedsatte dekanen ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppens medlemmer har vært

- Førstelektor Synnøve Skjong, Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier, HiO
- Høgskolelektor Eva Michaelsen, Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier, HiO
- Førsteamanuensis Jonas Bakken, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, UiO
- Professor Frøydis Hertzberg, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling, UiO
- Professor Bodil Stokke Olaussen, Pedagogisk forskningsinstitutt, UiO
- Professor Jørgen Frøst, Institutt for spesialpedagogikk, UiO
- Studiedekan Eva-Signe Falkenberg, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO

Arbeidsgruppen har vært ledet av studiedekan Eva-Signe Falkenberg

Arbeidsgruppen har hatt 5 felles møter. I tillegg har medlemmer hatt arbeidsmøter hvor forslag til studieretningsplanene har vært utarbeidet. Arbeidsgruppen har lagt fram sitt forslag til studieretningsplaner til UV fakultetet for videre oppfølging.

Fakultetenes/Fakultetets behandling

Normalt skal oppretting av studieprogrammer behandles i fakultetets studieutvalg før saken sendes til fakultetsstyret. Da arbeidet med denne piloten har vært av stort omfang var ikke studieretningsplanene ferdig utviklet ved studieutvalgets møte i september. For å rekke behandling i studiekomiteens møte i oktober ble derfor saken lagt frem for studieutvalget i etterkant av vedtak i fakultetsstyret.

Saken ble behandlet i fakultetsstyremøte 02.10.09 og følgende vedtak ble fattet.

Fakultetsstyret gir sin prinsipielle tilslutning til opprettelse av Master i lesing og skriving i skolen med studieretningene Lesing og skriving på 1. til 7. trinn og Lesing og skriving på 5. til 10. trinn. Masterprogrammet tilbys fra høst 2010.

Godkjenningen gjøres under forutsetning av at de premisser som fremgår av rapporten "Samarbeid om lærerutdanning i Universitetsalliansen Oslo", datert 1. oktober 2008, vedrørende full allmennlærer-/førskolelærerkompetanse etter fullført studium innfris. Dette hensynet må ivaretas eksplisitt i studieprogrambeskrivelsen, med hensyn til både studiets kompetansemål, innhold og vitnemålsformulering.

Dekanen gis fullmakt til å foreta eventuelle endringer etter behandling i studieutvalget 05.10.09.

Saken oversendes Studiekomiteen ved Universitetet i Oslo for videre behandling

Saken ble videre behandlet i fakultetets studieutvalg mandag 05.10.09 hvor følgende vedtak ble fattet.

*Studieutvalget vedtar opprettelse av masterprogram i lesing og skriving i skolen.
Studieutvalget ber arbeidsgruppen vurdere formuleringen "fagleg rådgjevingsteneste" i vitnemålsteksten.*

Studieprogrammet tilbys fra høst 2010.

I etterkant av behandling i studieutvalget foreslår arbeidsgruppen "fagleg rettleiing" som formulering i vitnemålsteksten.

Videre har det blitt innhentet informasjon knyttet til allmennlærerkompetanse etter fullført studium. Krav for tilsetning i undervisningsstilling er hjemlet i Forskrift til opplæringslova, Kapittel 14. Krav til kompetanse ved tilsetjing i undervisningsstilling. I henhold til denne er kravet for å tilsettes på 1-4 trinn allmennlærerutdanning jf nasjonal rammeplan. Fra og med 5. trinn åpnes det for tilsetning med utdanning fra universitets- og eller høyskoleutdanning som samla utgjør minst 240 studiepoeng, inklusive pedagogisk utdanning etter §14.1, samt relevant faglig utdanning på minimum 30 studiepoeng.

Når det gjelder kravet til allmennlærerkompetanse, har UV fått bekreftet at studenter som tar master i lesing og skriving i skolen vil tilfredsstillere kravene til å få utstedt et allmennlærervitnemål så sant all obligatorisk praksis er avlagt. Konkretisering av dette, samt prosedyrer for utstedelse av allmennlærervitnemål vil inngå som del av avtale som skal inngås mellom UiO og HiO dersom denne masteren vedtas opprettet.

Det kan også bemerkes at det I St. meld 11 (2008-2009) - *Læreren Rollen og utdanningen* fremheves behovet for flere lærere med masterutdanning i grunnskolen. Hvordan rammeplan for grunnskolelærerutdanning utformes vil få konsekvenser for Forskrift til opplæringslova og de krav som stilles for tilsetning i undervisningsstilling. Signalene er at denne type mastere er ønsket og et resultat vil måtte bli at Forskrift til opplæringslove må revideres.

Vurdering

I St. meld 11 (2008-2009) - *Læreren Rollen og utdanningen* legges det opp til en gradvis økning av mastertilbud samt utredning av femårig masterutdanning for lærere i grunnskolen. UiO har i notat til Kunnskapsdepartementet fremhevet at UiO bør ha en sentral rolle i den framtidige masterutdanningen for lærere, også i grunnskolen.

Master i lesing og skriving i skolen er en studieprogram det er stort behov for i skolen. Læreplan til kunnskapsløftet fremhever grunnleggende ferdigheter på tvers av alle fag på alle trinn. Selv om fokus på grunnleggende ferdigheter gjelder alle lærere i skolen vil norsklæreren ha et spesielt ansvar for grunnleggende ferdigheter knyttet til lesing og skriving. Gjennom samarbeidet med HiO om denne masteren vil allmennlærer-/grunnskolelærerutdanningen bli et naturlig sted for rekruttering til denne masteren. I tillegg kan denne masteren være aktuell for lærere som jobber i skolen og ønsker kompetanseheving på dette feltet.

Det foreslåtte studieprogrammet Lesing og skriving i skolen er innenfor fagområder UV har bred kompetanse og forskningsmessig styrke. I henhold til faglige prioriteringer ved UV-fakultetet er mastergradstilknytning til forskergrupper et av måleparametrene på forskningsbasert utdanning. Fakultetet har 3 forskergrupper som studenter på denne masteren naturlig kan knytte seg opp til i sitt masteroppgavearbeid:

- Tekstforståelse - utvikling, opplæring og multiple tekster. (TextDIM)
- CLL Child Language & Learning Development, Stimulation and Preventive
- Språk i utdanning (SPRING).

I tillegg er UV vertsfakultet for det tverrfakultære forskningsområdet Kunnskap i skolen (KIS). KIS har tre satsningsområder, hvorav det ene er *Språk i utdanning*.

UV har mottatt 30 studieplasser til denne masteren fra Kunnskapsdepartementet. Dette er midler som går inn i basiskomponenten til UV og er å regne som varige midler. Dette vil utgjøre en årlig økning i basisbevilgning på 2,9 millioner. Forventet studiepoengproduksjon beløper seg til en inntekt på 1,9 millioner. Totalt en inntekt på ca 4,8 millioner. Utgifter beløper seg til ca 4 millioner

Konklusjon

St. meld 11 (2008-2009) - *Læreren Rollen og utdanningen* og det økte fokus på grunnleggende ferdigheter gjennom læreplan til Kunnskapsløftet tilsier at dette er et masterprogram det er et stort behov for i skolen.

Videre er dette fagområder hvor UV har bred kompetanse og forskningsmessig styrke. Studieprogrammet er også godt forankret i Faglige prioriteringer ved UV.

UV har mottatt 30 studieplasser til denne masteren fra Kunnskapsdepartementet. Dette er midler som går inn i basiskomponenten til UV og er å regne som varige midler. Dette vil utgjøre en årlig økning i basisbevilgning på 2,9 millioner. Forventet studiepoengproduksjon beløper seg til en inntekt på 1,9 millioner. Totalt en inntekt på ca 4,8 millioner. Utgifter beløper seg til ca 4 millioner

Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å opprette masterprogram i lesing og skriving i skolen med studieretningene Lesing og skriving på 1.-7. trinn og Lesing og skriving på 5.-10. trinn.

Masterprogrammet tilbys fra høst 2010.

Studiedirektør

saksbehandler STA/dekan

1. Studieprogrammets nivå, omfang og innhald	Beskriving
Studieretningas namn	Masterprogram i lesing og skrivning i skolen – Lesing og skrivning på 1.-7. trinn
Studieprogramkode og nivåkode i FS	<ul style="list-style-type: none"> • Studieprogramkode i FS: UVM2-UTVIT • Nivåkode i FS: 500
Studieprogrammets omfang og varighet	120 studiepoeng, 2 års studium på fulltid
Ev grad som kan oppnåast	Master i utdanningsvitenskap (bokmål) Master i utdanningsvitenskap (nynorsk) Master of Philosophy in Educational Sciences (engelsk)
Ev avgrensingar ved eksternt utdanning/ny grad	Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 2.7 og § 2.8
Finansiering av studieprogrammet	100 % KD-finansiert
Innhald i studieprogrammet	Studieretninga gir praktisk og teoretisk innsikt på høgt nivå innanfor fagfeltet lesing og skrivning som grunnleggjande ferdigheiter på grunnskolen 1.-7. trinn. Det faglege fokuset ligg i norskfaget, men det blir også lagt vekt på lesing og skrivning i andre fag. Etter fullført studium har studenten kompetanse til å gjennomføre eit sjølvstendig og avgrensa forskings- og/eller utviklingsprosjekt. Den fagdidaktiske kompetansen er profesjonsorientert i forhold til undervisning og opplæring i grunnskolen (1.-7.trinn) og til fagleg rettleiing og utvikling av lese- og skriveopplæring på skolenivå (leserettleiar).
Studieprogrammets formelle språkform	Norsk

2. Opptak til studieprogrammet	Beskriving
Opptakskrav	<p>Oppnådd bachelorgrad eller tilsvarende og fagleg minstekrav på C/2,7 i opptaksgrunnlaget</p> <p>Kompetansekravet for opptak til programmet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 år allmennlærerutdanning med 60 studiepoeng norsk • 3 år grunnskolelærerutdanning(1-7) med 60 stp norsk • Førskolelærerutdanning + 30 stp Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring videreutdanning (GLSM VU) og 30 stp norsk <p>Opptaksgrunnlaget er på 90 studiepoeng: 30 studiepoeng pedagogikk frå lærar/førskolelærerutdanninga og 60 studiepoeng norsk.</p>
Søknadsfrist for opptak	15. april kvart år.
Opptaksfrekvens	1 g. pr. år – oppstart kvart haustsemester.
Målgruppe for studieprogrammet	<ul style="list-style-type: none"> • Studentar i lærarutdanninga med norsk/nordisk i fagkretsen og med særleg interesse for lese- og skriveopplæring som grunnleggjande ferdigheit. • Lærarar i norsk som ønskjer å auke kompetansen innanfor lese- og skriveopplæring som grunnleggjande ferdigheit.

<p>3. Struktur og mål for studieprogrammet</p>	<p>Beskriving</p>
<p>Oppbygging av studieprogrammet</p>	<p>Studieprogrammet er sett saman av 2 studieretningar. Begge studieretningane har 6 obligatoriske emne på til saman 60 studiepoeng, eit metodeemne på 15 studiepoeng, eit masteroppgåveførebuande kurs på 5 studiepoeng og ei masteroppgåve på 40 studiepoeng.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læringssyn og innovasjon (10 stp) ISP • Førebygging og tidleg innsats (10 stp) ISP • Balansert leseopplæring (10 stp) ISP • Lesing og skrivning i alle fag (10 stp) HiO • Lesing og skrivning for minoritetsspråklige (10 stp) PFI • Skjønnlitteratur i lese- og skriveopplæring (10 stp) HiO • Metode (15 stp) • Masteroppgåveførebuande kurs (5 stp) • Masteroppgåve (40 stp)
<p>Organisering av studieprogrammet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fulltid • Ordinært studium i samarbeid med HiO
<p>Mål for studieprogrammet</p>	<p>1. Kunnskap Ved fullført studium har studenten avansert og inngående kunnskap om</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyare forskning om skriftspråkutvikling og skriftspråklæring med spesiell vekt på lesing og skrivning i morsmåls- og andrespråksperspektiv på barnetrinnet - ulike teoriar om lesing, leseforståing, lesemotivasjon og skrivning, fagskriving og sjangerskriving - sentrale faglege problemstillingar knytt til lesing og skrivning i læringsperspektiv for alle elever i alle fag

Mål for studieprogrammet
(forts)

2. Ferdighet

Etter fullført studium kan studenten

- anvende kunnskap om lesing og skriving generelt og kritisk didaktisk med basis i gjeldande læreplan for grunnskolen
- analysere og vurdere kritisk teoriar og metodar om lese- og skriveopplæring og program for utvikling av leseforståing og lesemotivasjon som basis for observasjon og tilrettelegging på barnetrinnet.
- sjølv bruke relevante metodar i undervisning knytt til skriftspråkutvikling (lese- og skriveopplæring) med førebyggjande siktemål
- gjennomføre sjølvstendige, avgrensa forskings- og utviklingsprosjekt

3. Generell kompetanse

Ved fullført studium har studenten

- innsikt i og forståing av verdien av skriftspråkskompetanse i samfunnsperspektiv og i ein fleirkulturell skole
- kompetanse til å bidra i utvikling og kvalitetssikring av lese- og skriveopplæring på barnetrinnet i grunnskolen
- evne til å formidle relevant kunnskap til kollegaer og til allmenta
- innsikt i vitenskapleg tenking og metode, og erfaring med å bruke dette i eige arbeid
- oversikt over og forståing av kompleksiteten ved tilrettelegging og gjennomføring av skriftspråkopplæring med omsyn til psykologiske, pedagogiske, spesialpedagogiske, didaktiske og kulturelle forhold

Arbeidslivsrelevans

Studiet omfattar ei styrking og spesialisering av den norskfaglege og pedagogiske kompetansen studenten alt har gjennom lærarutdanninga. Med denne spesialkompetansen kan kandidaten vere ein ressursperson i eige lærarkollegium for samarbeid om lesing og skriving som grunnleggjande ferdigheiter på barnetrinnet. Studiet gir også relevant kompetanse for arbeid innanfor skoleadministrasjon og læremiddelproduksjon

4. Undervisningstema	Beskriving
Undervisning og læringsformer	<p>Studiet tilbyr eit spekter av varierte undervisnings- og læringsformer: førelesingar, seminar, studentframlegg. Digitale læringsplattformer vil bli nytta.</p> <p>Rettleinga på masteroppgåva vil følgje normene ved Det utdanningsvitskaplege fakultet.</p> <p>For konkretisering av undervisnings- og læringsformer, sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
Undervisningsspråk	Skandinavisk
Obligatoriske forhold i undervisninga	Sjå dei einskilde emneomtalane.
Undervisningsstad	Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo
5. Eksamenstema	Beskriving
Eksamens- og vurderingsformer	Sjå dei einskilde emneomtalane.
Særskilte forhold som gjeld eksamen	Sjå dei einskilde emneomtalane.
Faglige krav for å kunne avleggje eksamen	Alle emna må vere bestått før masteroppgåva kan leverast. Sjå dei einskilde emneomtalane.
Eksamensspråk	<p>Det er mogeleg å gjennomføre eksamen på norsk, svensk eller dansk, men eksamensoppgåvene vert gitt på bokmål og nynorsk. Søknad om å skrive på anna språk enn norsk skal rettast til administrativt ansvarleg for programmet.</p> <p>Om bruk av målform i eksamensoppgåver, sjå §5.4 i Forskrift om studium og eksamen ved UiO.</p>

<p>6. Karaktersystem, sensur og vitnemål</p>	<p>Beskriving</p>
<p>Karaktersystem</p>	<p>Det vert nytta både gradert karakterskala med fem trinn frå A til E for bestått med A som beste karakter, og F for ikkje bestått og bestått/ikkje bestått</p> <p>Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Sensorordning</p>	<p>§ 6.2 Sensur, Forskrift for studier og eksamen ved UiO. Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Vitnemål (VM) og Diploma supplement (DS)</p>	<p>Masterprogrammet <i>Lesing og skrivning i skolen – Lesing og skrivning på 1. til 7. trinn</i> er eit toårig studium tilsvarande 120 studiepoeng. Studiet er samansett av seks obligatoriske emne, kvart på 10-studiepoeng. Masteroppgåve og metodeemne utgjer til saman 60 studiepoeng.</p> <p>Gjennom dette programmet har studenten fått avansert og inngåande kunnskap innanfor det komplekse og fleirfaglege området lesing og skrivning på barnetrinnet. Den praktiske eller fagdidaktiske kompetansen er profesjonsorientert i forhold til tilpassa undervisning og opplæring i grunnskolen (1. -7.trinn) og til fagleg rettleiing og kvalitetsutvikling av lese- og skriveopplæring på skolenivå (leserettleiar). Etter fullført studium har studenten innsikt i og forståing av verdien av skriftspråkskompetanse i eit samfunnsperspektiv og i ein fleirkulturell skole, kompetanse til kritisk å vurdere forskingsrapportar og til å gjennomføre eit sjølvstendig og avgrensa forskings- og/eller utviklingsprosjekt.</p>
<p>7. Kvalitetssikring</p>	<p>Beskriving</p>
<p>Evalueringsordning knytt til studieprogrammet</p>	<p>Evalueringsordninga vil følge UiO og UV sitt kvalitetssystem for utdanningsverksemda.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Årleg evaluering av program samanfatta i årsrapport (byggjer på evaluering frå studentar, lærarar og andre tilsette) • Årleg rapport frå tilsynssensor • Periodisk programevaluering kvart 4. år,

Ordning for tilsynssensor

Det vil bli utpeika ein tilsynssensor for masterprogrammet

Masterprogram i lesing og skriving i skolen – Lesing og skriving på 5.-10. trinn.					§ i UiO-forskriften
Vedtak m.o.t. etablering, endring og nedlegging av studieprogram	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan	Semester	
Etablering av studieprogrammet				Haust 2010	3.1.1 og 3.2
Endring av studieprogram				Endring frå	3.2
Ansvarlig fakultet	X	X	Det utdanningsvitenskapelige fakultet	X	
Ev samarbeidande fakultet	X	X	Det humanistiske fakultet (ILN)	X	
Ev samarbeidande institusjon, nasjonalt/internasjonalt, spesielt ved fellesgradar			Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier	X	
Ev institutt	X	X		X	
Stadkode (fakultet, institutt, gruppe)	X	X	180002	X	
Vedtak m.o.t. fastsetjing og endring av programplan	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan	Fra semester	
Fastsetjing av programplanen					3.1.4 og 3.3
Siste endring av programplanen					3.3

1. Studieprogrammets nivå, omfang og innhald	Beskriving
Studieretningas namn	Masterprogram i lesing og skrivning i skolen – Lesing og skrivning på 5.-10. trinn.
Studieprogramkode og nivåkode i FS	Studieprogramkode i FS: UVM2-UTVIT Nivåkode i FS: 500
Studieprogrammets omfang og varigheit	120 studiepoeng, 2 års studium på fulltid
Ev grad som kan oppnåast	Master i utdanningsvitenskap (bokmål) Master i utdanningsvitenskap (nynorsk) Master of Philosophy in Educational Sciences (engelsk)
Ev avgrensingar ved ekstern utdanning/ny grad	Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 2.7 og § 2.8
Finansiering av studieprogrammet	100 % KD-finansiert
Innhald i studieprogrammet	Studieretninga gir praktisk og teoretisk innsikt på høgt nivå innanfor fagfeltet lesing og skrivning som grunnleggjande ferdigheiter på grunnskolen 5.-10. trinn. Det faglege fokuset ligg i norskfaget, men det blir også lagt vekt på lesing og skrivning i andre fag. Etter fullført studium har studenten kompetanse til å gjennomføre eit sjølvstendig og avgrensa forskings- og/eller utviklingsprosjekt. Den fagdidaktiske kompetansen er profesjonsorientert i forhold til undervisning og opplæring i grunnskolen (5.-10.trinn) og til fagleg rettleiing og utvikling av lese- og skriveopplæring på skolenivå (leserettleiar).
Studieprogrammets formelle språkform	Norsk

2. Opptak til studieprogrammet	Beskriving
Opptakskrav	<p>Oppnådd bachelorgrad eller tilsvarende og fagleg minstekrav på C/2,7 i opptaksgrunnlaget</p> <p>Kompetansekravet for opptak til programmet:</p> <p>3 år allmennlærerutdanning med 60 studiepoeng norsk</p> <p>3 år grunnskolelærerutdanning(5-10) med 60 stp norsk</p> <p>Bachelorgrad + PPU med 60 studiepoeng norsk/nordisk</p> <p>Opptaksgrunnlaget er på 90 studiepoeng: 30 studiepoeng pedagogikk frå lærarutdanninga (60 for PPU) og 60 studiepoeng norsk/nordisk.</p>
Søknadsfrist for opptak	15.april kvart år.
Opptaksfrekvens	1 g. pr. år – oppstart kvart haustsemester.
Målgruppe for studieprogrammet	<ul style="list-style-type: none"> • Studentar i lærarutdanninga med norsk/nordisk i fagkretsen og med særleg interesse for lese- og skriveopplæring som grunnleggjande ferdigheit. • Lærarar i norsk som ønskjer å auke kompetansen innanfor lese- og skriveopplæring som grunnleggjande ferdigheit.

3. Struktur og mål for studieprogrammet	Beskriving
Oppbygging av studieprogrammet	<p>Studieprogrammet er sett saman av 2 studieretningar. Begge studieretningane har 6 obligatoriske emne på tilsamen 60 studiepoeng, eit metodeemne på 15 studiepoeng, eit masteroppgåveførebauende kurs på 5 studiepoeng og ei masteroppgåve på 40 studiepoeng.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læringssyn og innovasjon (10 stp) ISP • Lese- og skrivevanskar (10 stp) ISP/PFI • Leseforståing (10 stp) PFI • Fagskriving (10 stp) ILS/ILN • Lesing og skiving for minoritetsspråkelege (10 stp) HIO • Litteraturdidaktikk (10 stp) ILN • Metode (15 stp) • Masteroppgåveførebauende kurs (5 stp) • Masteroppgåve (40 stp)
Organisering av studieprogrammet	Fulltid Ordinært studium i samarbeid med HiO
Mål for studieprogrammet	Kunnskap Ved fullført studium har studenten avansert og inngående kunnskap om <ul style="list-style-type: none"> - nyare forskning om skriftspråkutvikling og skriftspråklæring med spesiell vekt på lesing og skiving i mormåls- og andrespråkspektiv på 5. til 10. trinn - ulike teoriar om lesing, leseforståing, lesemotivasjon og skiving, fagskriving og sjangerskriving - sentrale faglege problemstillingar knytt til lesing og skiving i et læringsperspektiv for alle elever i alle fag

<p>Mål for studieprogrammet (forts)</p>	<p>Ferdighet</p> <p>Ved fullført studium kan studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - anvende kunnskap om lesing og skriving generelt og kritisk didaktisk med basis i gjeldande læreplan for grunnskolen. - analysere og vurdere kritisk teorian og metodar om lese- og skriveopplæring og program for utvikling av leseforståing og lesemotivasjon, som basis for observasjon og tilrettelegging på 5. til 10. trinn. - sjølv bruke relevante metodar i undervisning knytt til skriftspråkutvikling (lese- og skriveopplæring) med førebyggjande siktemål - gjennomføre sjølvstendige, avgrensa forskings- og utviklingsprosjekt <p>Generell kompetanse</p> <p>Ved fullført studium har studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - innsikt i og forståing av verdien av skriftspråkkompetanse i samfunnsperspektiv og i ein fleirkulturell skole - kompetanse til å bidra i utvikling og kvalitetsssikring av lese- og skriveopplæring på 5. til 10. trinn - evne til å formidle relevant kunnskap til kollegaer og til allmenta. - innsikt i vitskapleg tenking og metode, og erfaring med å bruke dette i eige arbeid - oversikt over og forståing for kompleksiteten ved tilrettelegging og gjennomføring av skriftspråklæring med omsyn til psykologiske, pedagogiske, spesialpedagogiske, didaktiske og kulturelle forhold <p>Arbeidslivsrelevans</p> <p>Studiet omfattar ei styrking og spesialisering av den norskfaglege og pedagogiske kompetansen studenten alt har gjennom lærarutdanninga. Med denne spesialkompetansen kan kandidaten vere ein ressursperson i eige lærarkollegium for samarbeid om lesing og skriving som grunnleggjande ferdigheiter på 5. til 10. trinn. Studiet gir også relevant kompetanse for arbeid innanfor skoleadministrasjon og læremiddelproduksjon.</p>
<p>4. Undervisningstema</p>	<p>Beskriving</p>

<p>Undervisning og læringsformer</p>	<p>Studiet tilbyr eit spekter av varierte undervisnings- og læringsformer: førelesingar, seminar, studentframlegg. Digitale læringsplattformer vil bli nytta.</p> <p>Rettleiinga på masteroppgåva vil følge normene ved Det utdanningsvitenskaplige fakultet.</p> <p>For konkretisering av undervisnings- og læringsformer, sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Undervisningspråk</p>	<p>Skandinavisk</p>
<p>Obligatoriske forhold i undervisninga</p>	<p>Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Undervisningsstad</p>	<p>Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo</p>
<p>5. Eksamenstema</p>	<p>Beskriving</p>
<p>Eksamens- og vurderingsformer</p>	<p>Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Særskilte forhold som gjelder eksamen</p>	<p>Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Faglege krav for å kunne avlegge eksamen</p>	<p>Alle emna må vere bestått før masteroppgåva kan leverast. Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
<p>Eksamensspråk</p>	<p>Det er mogeleg å gjennomføre eksamen på norsk, svensk eller dansk, men eksamensoppgåvene vert gitt på bokmål og nynorsk. Søknad om å skrive på anna språk enn norsk skal rettast til administrativt ansvarleg for programmet. Om bruk av målform i eksamensoppgåver, sjå §5.4 i Forskrift om studium og eksamen ved UiO.</p>

6. Karaktersystem, sensur og vitnemål	Beskriving
Karaktersystem	<p>Det vert nytta både gradert karakterskala med fem trinn frå A til E for bestått med A som beste karakter, og F for ikkje bestått og bestått/ikkje bestått</p> <p>Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
Sensorordning	<p>§ 6.2 Sensor, Forskrift for studier og eksamen ved UiO. Sjå dei einskilde emneomtalane.</p>
Vitnemål (VM) og Diploma supplement (DS)	<p>Masterprogrammet <i>Lesing og skrivning i skolen – Lesing og skrivning på 5. til 10. trinn</i> er eit toårig studium tilsvarande 120 studiepoeng. Studiet er samansett av seks obligatoriske emne, kvart på 10-studiepoeng. Masteroppgåve og metodeemne utgjer til saman 60 studiepoeng.</p> <p>Gjennom dette programmet har studenten fått avansert og inngåande kunnskap innanfor det komplekse området fagleg lesing og skrivning. Den praktiske eller fagdidaktiske kompetansen er profesjonsorientert i forhold til tilpassa undervisning og opplæring på 5. til 10. trinn, og til fagleg rettleiing og kvalitetsutvikling av lese- og skriveopplæring på skolenivå (leserettleiar). Etter fullført studium har studenten innsikt i og forståing for verdien av skriftspråkskompetanse i eit samfunnsperspektiv og i ein fleirkulturell skole, kompetanse til kritisk å vurdere forskingsrapportar og til å gjennomføre eit sjølvstendig og avgrensa forskings- og/eller utviklingsprosjekt.</p>
7. Kvalitetssikring	Beskriving
Evalueringsordning knytt til studieprogrammet	<p>Evalueringsordninga vil følge UiO og UV sitt kvalitetssystem for utdanningsverksemda.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Årleg evaluering av program samanfatta i årsrapport (byggjer på evaluering frå studentar, lærarar og andre tilsette) • Årleg rapport frå tilsynssensor • Periodisk programevaluering kvart 4. år,

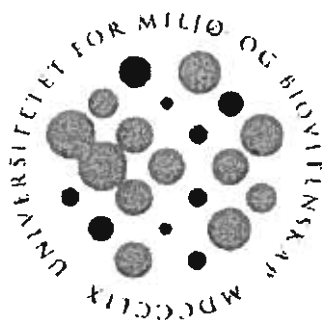
Ordning for tilsynssensor

Det vil bli utpeika ein tilsynssensor for masterprogrammet

Rapport

Samarbeid om lærerutdanning i Universitetsalliansen Oslo

1. oktober 2008

Rapport fra utvalg for vurdering av samarbeid om lærerutdanning i Universitetsalliansen Oslo

Det vises til Universitetsalliansens oppdrag av januar 2008. På bakgrunn av rapport fra utvalg for vurdering av universitetets rolle i lærerutdanningen, ble det nedsatt et utvalg bestående av representanter for alle lærerutdanningsinstitusjonene i Universitetsalliansen Oslo, samt en student og en lærer/skolelederrepresentant. Utvalget har vurdert og kommet med forslag til samarbeid om lærerutdanning på bakgrunn av mandatet som ble gitt.

Rapporten, som er kortfattet i formen, beskriver bakgrunnen for utvalgets arbeid, den redegjør for utvalgets tolkninger av mandatet og presenterer lærerutdanningstilbud ved de fire institusjonene. Forventninger til lærerutdanning fra studenter, skoleledere og skoleeier blir lagt fram. Rapporten skisserer dernest forslag til samarbeidsformer, arbeidsdeling og pilotprosjekter knyttet til studietilbud og markedsføring. Utvalget anbefaler at videre utredning av ulike former for samarbeidstiltak igangsettes med det første.

På vegne av utvalget

Inga Bostad
leder av utvalget/viserektor UiO

Innhold

1. Oppnevning og mandat	4
1.1 Oppnevning av utvalget	4
1.2 Bakgrunn og mandat	4
2. Utvalgets arbeid	8
3. Eksempler på samarbeid om lærerutdanning	10
4. Lærerutdanning ved Universitetsalliansens institusjoner	12
4.1 Høgskolen i Akershus.....	12
4.2 Høgskolen i Oslo.....	14
4.3 Universitetet i Oslo	16
4.4 Universitetet for miljø- og biovitenskap	18
5. Forventninger til lærerutdanning	20
6. Forslag til samarbeid og arbeidsdeling	23
6.1 Grunnutdanning	23
6.2 Masterutdanninger.....	24
7. Tiltak og pilotprosjekter	27
8. Anbefalinger	32

1. Oppnevning og mandat

1.1 Oppnevning av utvalget

Universitetet i Oslo (UiO), Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Høgskolen i Akershus (HiAk) og Høgskolen i Oslo (HiO) har undertegnet en samarbeidsavtale for styrking og profilering av hovedstadsområdet som forsknings- og utdanningsregion. Alliansen ønsker blant annet å vurdere mulighetene for å utvide samarbeidet om lærerutdanningen, og oppnevnte i januar 2008 et utvalg for å se på muligheter og forutsetninger knyttet til institusjonssamarbeid om lærerutdanning rettet mot grunnskolen.

Utvalget har bestått av følgende medlemmer:

Inga Bostad, viserektor	Universitetet i Oslo
Frøydis Hertzberg, professor	Universitetet i Oslo
Tom Lindstrøm, professor	Universitetet i Oslo
Knut Patrick Hanevik, dekan	Høgskolen i Oslo
Hilde Harnæs, førsteamanuensis	Høgskolen i Oslo
Sidsel Øiestad Grande, dekan	Høgskolen i Akershus
Hans Erik Lefdal, seksjonsleder	Universitetet for miljø- og biovitenskap
Siv Børven Olsen, skoleleder	Bjørnholt skole
Ida Hegna Skreppen, student	Høgskolen i Oslo
Kristin Helstad, universitetslektor	Universitetet i Oslo
Henriette Randsborg, rådgiver	Høgskolen i Oslo

Inga Bostad har ledet utvalget. Kristin Helstad har koordinert arbeidet og fungert som sekretær i samarbeid med Henriette Randsborg og Frøydis Hertzberg.

1.2 Bakgrunn og mandat

En rekke forhold har bidratt til å aktualisere spørsmål knyttet til universitetenes og høgskolenes rolle når det gjelder lærerutdanning. Internasjonale tester (PISA/TIMMS), nasjonale prøver og nyere skoleforskning peker på store utfordringer for norsk skole. Skole og utdanning settes på dagsorden i offentlig debatt så vel som i politiske og profesjonelle fora. Undersøkelser konkluderer med at skolen kommer til kort i forhold til samfunnets forventninger om gode resultater og måloppnåelse. Ansvar hviler på myndigheter, skoleledere og lærere, men også på institusjonene som utdanner til arbeid i skolen. UiO, HiO, UMB og HiAk er sentrale lærerutdanningsinstitusjoner i osloregionen og må ta sitt ansvar i dette.

På bakgrunn av den utdanningspolitiske situasjonen er hele lærerutdanningsfeltet for tiden i endring. Kunnskapsdepartementet la i juni 2008 fram Stortingsmelding nr. 31 (2007-2008)

om "Kvalitet i utdanning". Her vises det til en rekke studier som konkluderer med at høy faglig og pedagogisk kompetanse hos lærerne er en sentral betingelse for elevenes læring. Dette får implikasjoner for utdanningstilbudene, og ved årsskiftet 2008-09 er det varslet en egen stortingsmelding om lærerutdanning der det er ventet både strukturelle og innholdsmessige endringer. Evalueringer av lærerutdanningene i de nordiske landene fremhever at det er behov for å styrke forskningstilknytningen, den faglige fordypningen, profesjonsidentiteten og det fagdidaktiske elementet i lærerutdanningen. Det er naturlig at dette følges opp i arbeid med å utvikle og forbedre lærerutdanningstilbud over hele landet, og for oss, i Osloregionen.

Opprettelsen av Universitetsalliansen Oslo har aktualisert samarbeidsmulighetene mellom lærerutdanningsinstitusjonene i Osloområdet. Flere utdanningsmiljøer har tatt initiativ til det samme. For å møte utfordringene lærerutdanningsfeltet står overfor, er det, på tross av at det er liten tradisjon for samarbeid, behov for at institusjonene ser på muligheter og forutsetninger for å inngå i fruktbare allianser. En robust, faglig solid og attraktiv lærerutdanning i Osloregionen forutsetter godt samarbeid og fornuftig arbeidsdeling på tvers av institusjoner, faggrenser og spesialiserte forskningsfelt. I en tid med sviktende rekruttering til lærerutdanning, også i Oslo, er det særlig behov for å gjennomgå utdanningens struktur og kvalitet på tvers av tradisjonelle grenser.

I Oslo og Akershus tilbys det flere ulike lærerutdanninger ved syv forskjellige utdanningsinstitusjoner. I tillegg til de fire institusjonene i Universitetsalliansen, tilbyr både Norges Idrettshøgskole, Norges Musikkhøgskole og Kunsthøgskolen i Oslo spesialiserte faglærerutdanninger. Lærerutdanningene har et stort studentgrunnlag og rekrutterer studenter fra hele landet. Som landets hovedstad og største samlede tilbyder av lærerutdanning, har Universitetsalliansen et spesielt fortrinn med tanke på å utvikle gode utdanningstilbud. Institusjonene har samlet sett stor kompetanse, bredde og variasjon i tilbudene og lang erfaring som lærerutdanningsinstitusjoner.

Mandatet

Utvalget er oppnevnt med følgende mandat:

- I tråd med de pågående nasjonale og internasjonale endringene i lærerutdanningsfeltet, skal utvalget utrede et mulig samarbeid mellom HiAk, HiO, UiO og UMB innenfor lærerutdanning for grunnskolen
- Utvalget skal vurdere og beskrive de forutsetninger som må være tilstede for at et slikt samarbeid skal kunne realiseres
- Utvalget skal holde seg informert om politiske beslutninger angående lærerutdanning for grunnskolen og legge til rette for at synspunkter fra Universitetsalliansen fremmes dersom det blir aktuelt

- Utvalget skal se på konkrete modeller for samarbeid i forhold til institusjonenes nåværende og planlagte studieportefølje og legge til rette for innspill om igangsetting av pilotprosjekt og prosjektsøknader
- Utvalget skal rapportere til institusjonsledelsene og avgi rapport innen 1. oktober 2008

Kommentar til mandatet

- Utvalget har kommentert at det i tillegg til partene i Universitetsalliansen, også tilbys lærerutdanning ved Norges Musikkhøgskole, Kunsthøgskolen i Oslo og ved Norges Idrettshøgskole. Eventuelle samarbeidstiltak burde også kunne innlemme disse institusjonene.
- Utvalget kommenterer at det bør trekkes opp grenser til universitetenes lektorprogrammer (LAP/LUN). Dette er særlig viktig fordi utvalget ikke har hatt noen representanter fra UiOs LAP-program.
- Utvalget har problematisert at mandatet knytter seg til lærerutdanning for *grunnskolen*. De fire institusjonene tilbyr samlet sett lærerutdanning både for grunnskole og videregående skole, og møtes kun på ungdomstrinnet; HiO tilbyr primært lærerutdanning for barnehage og hele grunnskole, UiO for ungdomsskole og videregående, HiAk for yrkesfagene i videregående skole og UMB for realfagslærere som primært vil arbeide i ungdomsskole og videregående. Det er derfor problematisk at utvalget kun er bedt om å uttale seg om grunnskolens lærerutdanning. På bakgrunn av dette, har utvalget valgt å se det 13-årige løpet under ett, men legge særlig vekt på lærerutdanning for grunnskolens 5.-10 trinn, som HiO, UiO og UMB har et særskilt ansvar for.
- Utvalget har diskutert hvordan *nåværende og framtidig studieportefølje* kan forstås, sett i sammenheng med større endringer i lærerutdanningen. På grunn av den usikre situasjonen, har utvalget valgt å ikke konkretisere samarbeid om eksisterende lærerutdanning og/eller planlagte studietilbud på kort sikt. Utvalget har valgt å foreslå nye tilbud i form av pilotprosjekter (nye modeller). Dette er gjort fordi institusjonen selv har behov for nyutvikling, og for å imøtekomme ønsker og forventninger fra berørte parter som studenter, lærere, skoleledere og skoleeier (jf. Kap. 5).
- Utvalget har arbeidet med lærerutdanning i en periode med usikkerhet knyttet til framtidige modeller i ny lærerutdanning som er varslet i kommende stortingsmelding. Representantene har hatt ulik tilgang til informasjon om politiske prosesser og mulige beslutninger knyttet til dette. Utvalget har også mottatt varierende signaler om hva utfallet blir, noe som har påvirket arbeidet. Lenge var det ventet 5-årige masterprogram for all lærerutdanning. Pr. 1. oktober 2008 er

signalene annerledes; En trinndifferensiert lærerutdanning er nå det mest aktuelle. Framfor å legge stor vekt på å utrede mulige framtidige 5-årige masterprogram i samarbeid mellom høyskole- og universitetsmiljøene, har utvalget valgt å konsentrere seg om pilotprosjekter der det prøves ut modeller (inkludert masterprogram i realfag og lese- og skriveopplæring) som kan vise seg å bli varige på lengre sikt.

- Ved årsskiftet 2008/09 ventes ny stortingsmelding om lærerutdanning. Det tas sikte på at meldingen skal behandles i Stortinget i løpet av våren. Konsekvensene for lærerutdanningen vil ikke være avklart før denne behandlingen er ferdig, men det kan altså være grunn til å anta at kravet om en mer differensiert utdanning vil stå sentralt. Det vil si at studentene i sterkere grad må velge fag og klassetrinn. Ny kompetanseforskrift som ble vedtatt våren 2008 kan også bli utvidet med kompetansekrav for flere fag og for hele grunnskolen. Sett i sammenheng kan det bety at studenter må kvalifisere seg i bestemte fag og på bestemte klassetrinn og ikke undervise i andre fag enn de formelt er kvalifisert for. Statsråden har uttalt at 4 eller 5-årig utdanning ikke er det mest sentrale nå, men at det er *innholdet* i utdanningen som må styrkes. Det kan bety at det blir arbeidet med kvaliteten i utdanningen og en mulig opptrapping til 5-årig utdanning, men ikke noe umiddelbart krav om 5-årig utdanning. Det er likevel ikke noe i veien for at utdanningsinstitusjonene kan igangsette forsøk eller prøve ut 5-årige lærerutdanningsløp, slik det blant annet gjøres andre steder i landet (Kap 3).
- Utvalget peker på at selv om det nå ikke blir 5-årig lærerutdanning ønsker alliansen å legge til rette for samarbeid om 5-årige løp av modell 3+2. En 5-årig lærerutdanning vil lette samarbeidet knyttet til f. eks overgangsordninger, forholdet til høyere utdanning generelt (med nytt gradssystem) og muligheten for lettere mobilitet mellom fag og grader, samt hensynet til læreryrkets anseelse.

2. Utvalgets arbeid

Utvalget har avholdt fem møter i perioden februar-august 2008; 27. februar, 26.mars, 16. april, 14. mai og 20. august. I tillegg er det avholdt egne møter med studenter, skoleledere og lærerutdannere, samt et møte med Hanna Marit Jahr (leder for arbeidet med ny storingsmelding om lærerutdanning) og Astrid Søggen (Utdanningsdirektør i Oslo). Utvalget har hatt besøk av og fått gode innspill fra Anders Isnes (Naturfagsenteret) og Lars Løvlie (Pedagogisk forskningsinstitutt, UiO). I tillegg til møtene i utvalget har medlemmer hatt møter internt for oppfølging, med hverandre, og med andre samarbeidspartnere. Det har blitt avholdt to arbeidsseminarer med representanter for lærerutdanningene ved HiO og UiO i juni og august. Innspill fra disse møtene framkommer blant annet i kapittel 5.

Utvalgsarbeidet har blant annet omfattet:

- Diskusjoner om bakgrunn og mandat, samt mål og hensikt med arbeidet sett i lys av utdanningspolitisk kontekst og i et samfunnsperspektiv
- Gjensidig informasjon om studieporteføljer samt interne og eksterne utfordringer den enkelte lærerutdanningsinstitusjon står overfor
- Vurderinger av modeller for 5-årige lærerutdanningstilbud/masterløp
- Samarbeidstiltak knyttet til lærerutdanningens første fire år med særlig vekt på styrking av praksis og veilederfunksjonen
- Samarbeid og arbeidsdeling knyttet til institusjonenes mastertilbud
- Vurderinger og tolkninger knyttet til politiske signaler om hva som vil skje med lærerutdanningen
- Skoleleder-/ lærerperspektiv, studentperspektiv og skoleeierperspektiv på lærerutdanning
- Vurdering av og styrking av eksisterende samarbeid om lærerutdanning
- Iderunder omkring nyutvikling og skisser til pilotprosjekter
- Diskusjoner om lærerutdanningens struktur og innhold samt om kulturforskjeller mellom institusjonene
- Kommentarer knyttet til undervisning, veiledning, forskning og fag, fagdidaktikk og pedagogikk i lærerutdanningene
- Kommentarer knyttet til dannelsesperspektivet i lærerutdanning

Mål og enighet om arbeidet med lærerutdanning i Universitetsalliansen

Universitetsalliansens oppgave er å arbeide for å styrke og profilere hovedstadsområdet på feltet lærerutdanning gjennom ulike former for samarbeid.

Utvalget er enig om at alliansen skal arbeide for å:

- utvikle en faglig solid og relevant lærerutdanning i Osloområdet med utgangspunkt i varige verdier og i en samfunnskontekst
- bygge på og videreutvikle de gode tradisjonene institusjonene besitter, samtidig som det er behov for å nyutvikle og forbedre tilbudene i tett dialog med aktører i feltet

For å møte disse intensjonene er det nødvendig å:

- utvikle samarbeidsmodeller, overgangsordninger og nye (primært 5-årige) lærerutdanningstilbud som kan rekruttere flere studenter og som kan gi mulighet for å ta lærerutdanning på tvers av institusjonsgrenser
- utarbeide en felles oversikt over hva "universitetsalliansen Oslo" samlet kan tilby. (Info-torg om lærerutdanning i Oslo – dette redegjøres det nærmere for under pilotprosjekter.)

Utvalget er enig om at det er lite hensiktsmessig at institusjonene oppretter konkurrerende lærerutdanningstilbud (primært på masternivå) som allerede eksisterer på et eller flere av de andre utdanningsinstitusjonene i Oslo/Akershus. Her bør mulige allianser, "joint efforts" og/eller arbeidsdeling vurderes.

HiO og UiO er enige om å avholde halvårige møter der samarbeidstiltak utvikles og der det utveksles gjensidig informasjon om lærerutdanning.

3. Eksempler på samarbeid om lærerutdanning

Flere steder i landet har lærerutdanningsinstitusjoner igangsatt ulike samarbeidsformer og utvikling av tilbud innen lærerutdanning.

I Tromsø, der høyskole og universitet fusjoneres fra 2009, er det nylig utviklet en mastermodell for lærerutdanning for hele det 13-årige skoleløpet; "Pilot i Nord": *Profesjonelle lærere på alle trinn – en integrert, differensiert og forskningsbasert lærerutdanning*. Her blir det foreslått tre modeller for en 5- eller 6-årig lærerutdanning: en profesjonsmaster for 1.-7. årstrinn, en fagdidaktisk master for 5.-13. årstrinn og en fagmaster med praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) for 8.-13.trinn. Utdanningen skal blant annet inneholde en tydeligere profesjonskompetanse (med utvikling av et nytt profesjonsfag), styrket praksiskvalitet og større differensiering.

I Trondheim har Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) startet et samarbeid om toårige fagdidaktiske mastergrader i samfunnsfag og naturfag samt en mastergrad i skoleledelse. Utdanningene bygger på allmennlærerutdanning, PPU eller annen lærerutdanning med minst tre års varighet. For de fagdidaktiske masterstudiene forutsettes det at søkerne har 60 studiepoeng i de respektive fagene. Masterutdanningen i skoleledelse krever minst to års praksis. De fagdidaktiske masterstudiene foregår første år ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, andre år ved NTNU. Skoleledelsesutdanningen er samlings- og nettbasert. I tillegg til disse samarbeidsprosjektene tilbyr HiST andre didaktiske masterstudier og NTNU har femårige integrerte (master) lærerutdanninger i språkfag, realfag, geografi og rådgivning.

I Bergen er det igangsatt et nettverksamarbeid mellom Høgskolen i Bergen, Høgskulen i Sogn og Fjordane, Høgskulen Stord-Haugesund og Universitetet i Bergen. Institusjonene "har som intensjon å utvikle eit sterkare samarbeid innanfor eit nettverk. Det skal vere eit samarbeid mellom sjølvstendige institusjonar der kvar institusjon får høve til å vidareutvikle sine særtrekk og fortrinn" (Mangfald og samarbeid 2007). Samarbeidet omfatter blant annet studieprogram og undervisning, forskning og internasjonalisering. Det utvikles også en felles plattform for samarbeid med regionalt nærings- og samfunnsnivå. Flere arbeidsgrupper har fått i oppdrag å utrede modeller for konkret samarbeid på masternivå i tilknytning til profesjonsutdanningene. Pr. høsten 2008 samarbeider institusjonene om tre masterprogram knyttet til skole og undervisning, noe som er en videreutvikling av *Vestnorsk nettverk* som ble etablert i 1995. *Vestnorsk nettverk* omfatter et samarbeid mellom 9 institusjoner på Vest- og Sørlandet med hovedtyngde på forskerutdanning og avtaler om PhD-program for ansatte ved høyskolene.

Et siste eksempel på samarbeid er Oslofjordalliansen, som er et utdanningsamarbeid mellom UMB, Høgskolen i Buskerud, Høgskolen i Vestfold og Høgskolen i Østfold. Oslofjordalliansen samarbeider spesielt om realfagslærerutdanning.

Eksisterende samarbeid i Universitetsalliansen

I Universitetsalliansen er det, så langt utvalget er informert om, i prinsippet bare ett prosjekt hvor det er reelt samarbeid mellom tre av utdanningsinstitusjonene. Siden 2007 har UiO, HiO, HiAk og Norges Idrettshøyskole (som ikke er i Universitetsalliansen) samarbeidet om prosjektet *Veiledning av nyutdannede lærere*. Prosjektet er en del av et nasjonalt, eksternt finansiert prosjekt. Prosjektet har avdekket et omfattende behov for veiledning av nyutdannede lærere. Det er et problem at nye lærere slutter etter få år i yrket.

Institusjonene legger på ulike måter til rette for overgangsordninger slik at studenter kan bygge opp sin lærerutdanning på tvers av utdanningstilbudene. Lærerstudenter fra UiO har for eksempel anledning til å søke videre studier på HiO (allmennlærerutdanning) og studenter fra HiO kan enten ta videre fagstudier på UiO, fullføre en faglig mastergrad eller søke opptak på masterstudiet i utdanningsledelse (dersom de har relevant praksis).

UMB inngår årlige avtaler med UiO ved Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) om kjøp av fagdidaktikk i matematikk i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) og Lektorutdanning i naturfag (LUN) knyttet til undervisning, veiledning og praksisbesøk. I tillegg kan LUN-studenter ta enkeltemner i realfagsdidaktikk på UiO. Dessuten samarbeider UMB og UiO om en forskerskole i realfagsdidaktikk.

4. Lærerutdanning ved Universitetsalliansens institusjoner

4.1 Høgskolen i Akershus

Høgskolen i Akershus (HiAk) er den største norske utdanningsinstitusjonen for utdanning av yrkesfaglærere. Tilbudene innenfor lærerutdanning kvalifiserer til undervisningsstillinger i yrkesfaglige studieprogrammer i videregående skoler.

Bachelorstudier:

HiAk har yrkesfaglærerutdanning i (antall søkere 2008 i parentes)

- *design og håndverksfag*, 30 studieplasser (32)
- *elektrofag, bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon*, 30 studiepl. (44)
- *helse- og sosialfag*, 30 studieplasser (29)
- *restaurant- og matfag*, 30 studieplasser (28)

Studiene tilbys både som hel- og deltidstudier.

HiAk har søkt departementet om å opprette yrkesfaglærerutdanning i service og samferdsel.

Opptakskrav til yrkesfaglærerutdanningen er generell studiekompetanse, fag- eller svennebrev/offentlig godkjenning og minimum to års relevant yrkespraksis etter fullført utdanning.

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU):

HiAk har også praktisk-pedagogisk utdanning med fag- eller yrkesdidaktikk (PPU). Dette tilbudet går både som hel- og deltid. PPU, heltid, 30 studieplasser (66 søkere). PPU deltid, 90 studieplasser (199 søkere). PPU deltid i Sandefjord, 30 studieplasser (67 søkere)

Masterstudier:

Avdeling for yrkesfaglærerutdanning har de to masterstudier. Ett i yrkespedagogikk og ett i ernæring, mat og helse.

Masterutdanning i ernæring, mat og helse har 20 studieplasser (83 søkere). Den har inntil nå blitt tilbudt både på hel- og deltid. Fra høsten 2008 vil nye studenter bare få tilbud om studiet på heltid. Opptakskrav til studiet er bachelor eller tilsvarende og minimum 80 studiepoeng i ernæring.

Masterutdanningen i yrkespedagogikk har 30 studieplasser (99 søkere) og tilbys som deltidstudium. Opptakskrav er fullført 3-årig yrkesrettet utdanning eller profesjonsutdanning (bachelor, cand.mag. eller tilsvarende). Minst 80 studiepoeng i pedagogikk må inngå i det overstående eller som tillegg.

Ulike videreutdanningsstudier.

Avdeling for yrkesfaglærerutdanning tilbyr følgende videreutdanninger som utgjør fra 15 til 60 studiepoeng (antall søkere 2008 i parentes):

- Spesialpedagogikk I med 60 studieplasser (104)
- Spesialpedagogikk II med 60 studieplasser (96)
- Norsk med yrkesfaglig profil med 30 studieplasser (12)
- Norsk som andrespråk med 30 studieplasser (47)
- Veiledning og coaching med 30 studieplasser (104)

Øvrige studier:

- Mat og tradisjoner med 30 studieplasser
- Grunnleggende ferdigheter i yrkespedagogikk med 30 studieplasser
- Ernæring, mat og helse med 30 studiepoeng

Eksternt finansiert virksomhet/oppdrag

Avdeling har i tillegg en stor eksternt finansiert virksomhet/oppdrag knyttet til fagområdene våre. Der tilbys kurs av omfang fra 10 til 60 studiepoeng.

Antall studenter utgjør ca. 1200 på heltid og deltid. Etterspørselen til oppdragsenheten er langt større enn det fagmiljøet har kapasitet og tilbyr.

Forskningen innenfor lærerutdanningen er knyttet til *program for yrkespedagogisk utdannings- og arbeidslivsforskning*.

4.2 Høgskolen i Oslo

Høgskolen i Oslo (HiO) har fem lærerutdanninger.

Førskolelærerutdanning

Bachelorstudium på 3 år som kvalifiserer for arbeid i barnehage. Tilbys også som deltidsstudium over 4 år. Nytt av året er også arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning, det første kull er tilrettelagt for assistenter med minoritetsspråklig bakgrunn. Dette er et samarbeid med Oslo kommune. HiO har totalt 1056 førskolelærerstudenter høsten 2008.

Allmennlærerutdanning

Et fireårig studium som inkluderer er bachelorgrad og kvalifiserer for arbeid i grunnskolens 1.-10. trinn. Utdanningen er bygget opp med 2 obligatoriske år og 2 år med valgfag. 20 uker praksis er lagt til de 3 første årene. Dersom studentene velger 30 stp fagfordypning i norsk, krl eller matematikk kan de gå direkte på et masterstudie i grunnskoledidaktikk i et av de 3 fagene som 4. og 5. studieår. I 2008 var det 468 søkere til studiets 270 studieplasser. Det er totalt 972 allmennlærerstudenter fordelt på de fire kullene høsten 2008.

Studiemodell:

4. år 60 stp	Valgfag: 30 stp eller 60 stp i fagene engelsk, filosofi med barn, ikt, krl, kroppsøving, mat og helse, matematikk, musikk, naturfag, norsk, pedagogikk, samfunnsfag, tilpasset opplæring eller utviklingsstudier				
3. år 60 stp					Praksis 6 uker
2. år 60 stp	Matematikk 10 stp	Norsk 15 stp	Ped 15 stp	KRL 20 stp	Praksis 7 uker
1. år 60 stp	Matematikk 20 stp	Norsk 15 stp	Ped 15 stp	GLSM 10 stp	Praksis 7 uker

Faglærerutdanning tospråklige lærere

Bachelorstudium på 3 år som kvalifiserer for arbeid i grunnskolen. Har totalt 101 studenter. Utdanningen består av seks studieenheter, hver på 30 studiepoeng, og tilsvarer tre års studier på heltid. Fellesdelen i studiet omfatter minst 60 studiepoeng. Dette skal ivareta kompetansekrav i flerkulturelt arbeid i skolen, generell pedagogikk og morsmål. I den valgfrie delen på 90 studiepoeng skal studentene velge blant skolefag. Tilbudene i skolefag omfatter faglige og fagdidaktiske emner.

Faglærerutdanning idrett/friluftsliv

Bachelorstudium på 3 år som kvalifiserer for undervisning i kroppsøving på 4.-10. trinn, i videregående skole og folkehøyskole. Sentrale temaer i studiet er idrett, friluftsliv, trening og helse, kosthold og ernæring. Studentene får opplæring i mange idretter, og vil gjennom praktisk arbeid få kompetanse til å veilede ulike målgrupper i friluftsliv. Studiet har totalt

153 studenter høsten 2008 fordelt på 3 kull. Det var 179 søkere til studiets 60 studieplasser i år.

Faglærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk

Bachelorstudium på 3 år som kvalifiserer for undervisning i formgiving og K&H-undervisning på 4.-10. trinn, i videregående skole og folkehøgskole.

Faglærere i formgiving, kunst og håndverk bruker form og farge i undervisningen for å gi barn og unge en mulighet til å utvikle skaperevner og estetisk sans. Faglæreren har også en viktig oppgave gjennom å formidle kunstopplevelser, arkitektur og håndverk fra forskjellige tidsepoker og samfunnsforhold.

Masterutdanninger

Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier har fem mastertilbud, to av dem (flerkulturell og internasjonal utdanning og grunnskoledidaktikk) er relevante for lærere i grunnskolen. De tre andre er barnehagepedagogikk, European Masters in Early Childhood Education & Care og International Education and Development

Masterstudium i flerkulturell og internasjonal utdanning er den eneste profesjonsrettete mastergraden i Norge med fokus både på den flerkulturelle norske skolen og arbeid knyttet til utdanning og utvikling internasjonalt. Studiet har 42 studieplasser og hadde 101 søkere til årets opptak. Målgruppen for studiet er alle typer lærere, veiledere og ledere i den norske flerkulturelle skolen. Studiet kvalifiserer for forsknings- og utviklingsarbeid og opptak til doktorgradsstudier.

Masterstudiet i grunnskoledidaktikk gir tilbud om grunnskole- og fagrettet fordypning og vil være med og styrke karriereveier som ikke nødvendigvis leder engasjerte lærere bort fra undervisning og klasserom. Studiet vektlegger fagdidaktisk og pedagogisk kompetanse for arbeid i grunnskolen. Studiet har 20 studieplasser og hadde 34 søkere til årets opptak.

Avdeling for estetiske fag tilbyr masterstudium i formgiving, kunst og håndverk og avdeling for samfunnsfag tilbyr masterstudium i styring og ledelse rettet mot offentlig sektor.

4.3 Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo tilbyr to veier til lærerutdanning:

- 1) Ordinære fagstudier med PPU på toppen (den gamle modellen, normalt 6 år)
- 2) Lektor- og adjunktprogrammet (nytt etter Kvalitetsreformen, 5 år)

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) tilbyr praktisk-pedagogisk utdanning (60 studiepoeng) for alle som har fullført universitetsutdanning av lavere (bachelor, cand.mag) eller høyere grad (master, cand.philol, cand polit, cand real, cand scient). Minimumskravet for opptak er 180 studiepoeng og 60 studiepoeng i minimum ett av de fagdidaktiske fagene som tilbys ved ILS. Studiet er profesjonsrettet, bygger på Nasjonal rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning og gir lærerkompetanse på grunnskolens mellomtrinn, ungdomstrinn, videregående opplæring og voksenopplæring. Studiet kan tas som heltidsstudium over 2 semestre eller på deltid over 3 semestre. PPU heltid har 63 studenter høsten 2008 (155 søkere). Deltidsstudiet har 166 studenter (332 søkere) og PPU for LAP-studenter har 115 studenter høsten 2008.

Lektor- og adjunktprogrammet (LAP)

Hensikten med studiet er å utdanne lærere til mellomtrinnet og ungdomstrinnet i grunnskolen, videregående skole og voksenopplæring. Studiet har fire studieretninger, med følgende opptakstall for 2008/2009:

- Kultur og samfunnsfag (50 studieplasser og 932 søkere i 2008)
- Realfag (60 studieplasser og 384 søkere i 2008)
- Engelsk og fremmedspråk¹ (60 studieplasser og 455 søkere i 2008)
- Nordisk (40 studieplasser og 288 søkere i 2008)

Studentene studerer to fag som de velger selv, med 60 studiepoeng i det ene faget og 80 i det andre. Forutsetningen er at det er to ulike skolefag. Det er 80-gruppen som gir grunnlag for videre studier i faget på masternivå (masterspesialiseringen) i programmet. Studentene avgjør hvilket fag som skal utgjøre 80-gruppen etter at de har begynt på studiet. Rekkefølgen på de faglige emnene varierer noe mellom de to studieretningene og mellom de forskjellige fagene.

I tillegg til å studere fag, skal studentene også ta ex.phil, ex.paed og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). De to første regnes som innføringsstudier. Ex.paed. er en første innføring i hva som kreves for å bli lærer, og det er særegent for LAP-programmet. Studentene gjør seg ferdig med disse i løpet av det første studieåret, parallelt med at de begynner på fagstudiene.

¹ Etter Kunnskapsløftet regnes ikke lenger engelsk som et fremmedspråk

I forbindelse med at det første LAP-kullet ble uteksaminert våren 2008, har programmet vært gjennom en evaluering og vil gjennomgå en revisjon. Den strukturen som vi beskriver her, kan dermed komme til å endres allerede fra høsten 2009.

Per i dag er LAP bygd opp slik (Fag A kan for eksempel være nordisk og Fag B samfunnsfag):

10. semester	Master		
9. semester	Master		
8. semester	Masterspesialisering/avsluttende adjunkt		
7. semester	PPU – Hoveddel		
6. semester	Fag A/B	PPU – Hoveddel	
5. semester	Fag A/B	Fag B	Fag B
4. semester	Fag A	Fag B	Fag B
3. semester	Fag A	Fag A	Fag B
2. semester	Examen philosophicum	Fag A	Fag B
1. semester	Ex.paed	Fag A	Fag A
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Masterspesialiseringene

Forutsetning for opptak er 80 studiepoeng i det aktuelle faget med karakteren C eller bedre. LAP tilbyr følgende masterspesialiseringer:

Lokalisert til HF: Nordisk, engelsk, fransk, tysk, historie, medievitenskap

Lokalisert til Mat.nat: Biologi, molekylær biovitenskap, fysikk, geografi, informatikk, kjemi, matematikk, mekanikk

Lokalisert til UV/ILS: Nordiskdidaktikk, engelskdidaktikk, samfunnsfagdidaktikk, religion- og etikkdidaktikk, realfagdidaktikk (delt i to retninger: matematikkdidaktikk og naturfagdidaktikk)

LAP-masterne er også åpne for lærere i skolen, og svært mange av masterstudentene er nettopp lærere som tar studiet som videreutdanning. Rent formelt blir disse innpasset som LAP-studenter.

Masterstudium i utdanningsledelse

Studiet i Utdanningsledelse skal kvalifisere for profesjonell og kreativ ledelse på alle nivåer i utdanningssystemet og gi innsikt i hvordan ledelse, endringsarbeid og organisasjonslæring inngår i en samfunnsmessig og utdanningspolitisk sammenheng. Masterprogrammet er forskningsbasert og erfaringsbasert, og studentenes arbeidserfaringer inngår som en viktig ressurs i undervisningen. Studiet utgjør 120 stp og tilbys som et deltidsstudie over 4 år. I 2007 søkte 106 studenter masterprogrammet og 60 studenter ble tatt opp på trinn I.

4.4 Universitetet for miljø- og biovitenskap

Universitetet for miljø- og biovitenskap tilbyr to veier til lærerutdanning:

- 1) PPU i naturbruk og realfag både heltid og deltid
- 2) LUN; Lektorutdanning i naturfag i fagene fysikk, kjemi, biologi og matematikk.

1) Praktisk-pedagogisk utdanning i naturbruk og realfag

Seksjon for læring og lærerutdanning ved Institutt for matematisk realfag og teknologi tilbyr praktisk-pedagogisk utdanning (60 studiepoeng) for

a) realister og naturbrukere med universitetsutdanning av lavere (bachelor, cand.mag) eller høyere grad (master, cand.philol, cand polit, cand real, cand scient). Minimumskravet for opptak er 180 studiepoeng og 60 studiepoeng i minimum ett av realfagene kjemi, biologi, fysikk, biologi, kjemi, naturfag (90 sp.), geofag, informatikk og matematikk.

b) naturbrukere med fag-/svennebrev eller annen fullført treårig yrkesutdanning på videregående nivå, generell studiekompetanse, yrkesteoritisk utdanning og minimum to års yrkespraksis. UMB vurderer også eventuelle søknader på grunnlag av realkompetanse. Studiet er profesjonsrettet, bygger på nasjonal rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning og gir lærerkompetanse på grunnskolens mellomtrinn, ungdomstrinn, videregående opplæring og voksenopplæring. Studiet kan tas som heltidsstudium over 2 semestre eller på deltid over 4 semestre.

Opptaksramme PPU 2008 heltid (1 år) er 24 studieplasser og PPU deltid (2 år) er 30 studieplasser, i tillegg til opptaket av deltidsstudenter 2007 på 30 studenter = 74 studieplasser, 24 heltid, og 60 deltid på PPU, som utgjør 54 heltidsekvivalenter (60 sp.) Det var 106 søkere til PPU inneværende studieår, 75 søkte til heltidsstudiet og 89 til deltid (enkelte søkere søker begge studieløpene).

2) Lektorutdanning i naturvitenskapelige fag - LUN

Studiet kvalifiserer til lektor i realfag på videregående skole og på mellom- og ungdomstrinnet i grunnskolen og for voksenopplæring. Studentene får undervisningskompetanse i minimum to skolefag: biologi, fysikk, kjemi, geofag, matematikk eller naturfag.

LUN er et 5-årig mastergradsstudium opprettet i 2004. I LUN følger studentene et utdanningsløp som tar sikte på at de blir ferdige lektorer i realfag. Gradsbeskrivelsen er Master i realfag (lektor) når de avslutter studiet etter 5 år. LUN -studiet er rettet mot realfag – realfagsdidaktikk og har 20 studenter som opptaksramme for studieåret 2008-09. Det var i overkant av 60 studenter på LUN programmet ved UMB våren 2008. Studiet startet høsten 2004 ved UMB. Ved studiestart 2008 ble det registrert 15 nye studenter i studieprogrammet.

Emnegrupper som kvalifiserer for undervisning

Den naturvitenskapelige delen av studiet består av grunnleggende realfag. Studentene velger to realfag de ønsker undervisningskompetanse i (60 stp), og fordyper seg i ett av fagene til 80 stp. Studentene må gjennomføre emner som tilhører emnegruppe som kvalifiserer for undervisning i faget. I tillegg til å studere fag, skal du også ta ex.phil, ex.paed og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU), og obligatoriske realfag (statistikk, matematikk, ett emne i hvert av fagene fysikk, kjemi og biologi).

Examen pedagogicum (ex.paed) og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

Praktisk-pedagogisk utdanning er en integrert del av studieløpet. Allerede i første studieår tar studentene emnet Ex. Paed. Lærersertifiserings emner velges senest i 8. semester, men er i stor grad styrt av fordypningsgruppen som velges. Hovedmodellen er som følger (fra høsten 2009):

10. semester	Master		
9. semester	Masterspesialisering		
8. semester	PPU + 6 uker praksisopplæring		
7. semester	PPU + 3 - 4 uker praksisopplæring		Realfagsemne
6. semester	Realfagsemne	Realfagsemne	Realfagsemne
5. semester	Realfagsemne	Realfagsemne	Realfagsemne
4. semester	Realfagsemne	Realfagsemne	Realfagsemne
3. semester	Realfagsemne	Realfagsemne	Realfagsemne
2. semester	Ex.paed + 2 uker praksis	Realfagsemne	Realfagsemne
1. semester	Ex.paed + 1 uke praksis	Realfagsemne	Ex.phil
	10 studiepoeng		10 studiepoeng
			10 studiepoeng

I LUN finnes det følgende studieprofiler:

Fag mastersprofil:

Matematikk, Biologi, Kjemi, Fysikk og Geofag

Fagdidaktisk masterprofil:

Realfagdidaktikk

Opptakskrav til LUN:

Generell studiekompetanse + 2MX/2MY/3MZ/ + 3MX/3FY/3KJ/3BI/ (2KJ+3BT)/(2BI+3BT)*

UMB godkjenner også 3NA

5. Forventninger til lærerutdanning

I det følgende presenteres forventninger til lærerutdanning i Universitetsalliansen sett fra aktørperspektiv der studenter, skoleledere, lærerutdannere og skoleeier formulerer ønsker og forventninger til lærerutdanning. Forventningene som framkommer her, er særlig knyttet til lærerutdanning ved HiO og UiO.

Studentperspektivet

Innspillene er basert på studentrepresentant Ida Skreppens bidrag i utvalget, samt møte 12.juni 2008 med to studentrepresentanter fra allmennlærerstudiet ved HiO og LAP-programmet ved UiO.

Studentene er opptatt av å heve statusen til utdanningen og lærerarbeidet, og ønsker endrede opptakskrav, gjerne med intervju. De er bekymret for sviktende rekruttering og ønsker å gjøre utdanningen mer attraktiv og relevant for nye studenter. En mer skoletilpasset og faglig solid utdanning, tettere praksistilknytning, større grad av samarbeid og utveksling mellom lærerutdanningsinstitusjonene og praksisfeltet vil etter studentenes vurdering kunne styrke både rekruttering og status. De savner større vekt på fagdidaktikk, lærerspesifikk kunnskap og profesjonsorientering, gjerne med klarere fokus på områder som klasseledelse, vurdering, konflikthåndtering og skole/hjem-samarbeid. Større valgfrihet i utdanningsløpet, differensiering på fag og nivå og mulige påbygninger til master for allmennlærerstudentene etterspørres.

Studentene beskriver og opplever en til dels fragmentert lærerutdanning. De erfarer varierende sammenheng mellom utdanningens teori og skolens praksis. De ønsker også mer vekt på praksis med oppfølging og veiledning av et kompetent veilederkorps. Særlig oppleves pedagogikkfaget teoretisk og praksisfjernt. Studentene ønsker seg lærerutdannere med erfaring fra skolen, og veiledere i praksis som også kan ha utveksling med lærerutdannere på campus. De etterspør også mer forskningsbasert kunnskap og muligheter for å forske selv knyttet til for eksempel bachelor – og masteroppgaver.

Endelig ønsker studentene flere muligheter for utenlandsopphold i løpet av studietiden. De ønsker seg også gode videreutdanningsmuligheter etter endt studietid, gjerne i form av sommerkurs.

Skolelederperspektivet

Innspillene er basert på skolelederrepresentant i utvalget, Siv Børven Olsen sine bidrag, samt møte med to skoleledere fra praksisskoler og fire lærerutdannere fra HiO og UiO 9.juni.

Dagens lærerutdanning gir i følge skolelederne ulik lærerkompetanse avhengig av hvilken utdanningsinstitusjon lærerne har studert ved. Universitetet utdanner for eksempel faglig godt skolerte lærere, men skolene kan erfare at nyutdannede mangler kompetanse i profesjonsrettet lærerarbeid, særlig knyttet til klasseledelse og elevvurdering. Uavhengig av

utdanningsinstitusjon, bør lærerutdanningene etter skoleledernes mening ha elevenes læring i fokus. Dette krever kompetente og engasjerte lærere med solid faglig og fagdidaktisk fordypning og orientering. Praksisfeltet må samarbeide med utdanningsinstitusjonene for å ivareta dette. Skolene opplever studenter som hevder de ikke ser sammenheng mellom eget studium og praksis i skolen, og som uttrykker at utdanningsinstitusjonen er for fjern i forhold til praksisfeltet. Både lærerutdannerne og skolelederne ønsker et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og skolene. Samarbeidet kan blant annet styrkes ved at lærerutdannere og skolens lærere samarbeider tettere og skifter på å undervise og veilede studentene.

Oppgaver i lærerstudiet kan også knyttes til forskning i praksis. Å styrke praksis, la studentene være mer ute i følge med lærerutdannere og la praksis bli en rød tråd i lærerutdanningen, vil i følge både skoleledere og lærerutdannere kunne gjøre det enklere å inkludere profesjonsspesifikke temaer. Skolens veilederkorps må styrkes gjennom at de får utdanning som veiledere, slik Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling ved UiO har igangsatt. Det er viktig at skolene er oppdatert på læreplaner og mandat, oppdatert didaktisk kunnskap samt nye forskningsresultater. Utdanningsinstitusjonene kan tilby skolene kompetanseheving på slike områder, og dermed sikre en mer oppdatert skoleledelse og et mer kompetent veilederkorps. Sammen med utdanningsinstitusjonene må skolene jobbe aktivt med overgangen mellom studier og yrkesliv.

For å sikre at lærere blir i yrket, er det viktig at nyutdannede får god oppfølging, spesielt det første året. Dette kan utdanningstilbydere og arbeidsgiver samarbeide om etter tydeligere å ha definert hva som er skolens ansvar og hva som er utdanningsinstitusjonenes ansvar. Det kan oppleves som et dilemma at skolen både etterspør større faglig fordypning samtidig som det også er et behov for generalister. Et grep for å komme unna med dette kan være å utvide lærerutdanningen til masternivå på 5 år for alle lærere. Det er ønskelig at studentene kan velge fag og fordypninger på tvers av utdanningsinstitusjon for å sikre en best mulig kompetanse som kan komme skolene til gode.

Å sikre at lærere har gode ferdigheter som klasseledere, samt at de er fagdidaktisk og faglig dyktige er i følge både skoleledere og lærerutdannere nødvendig for å møte utfordringene norsk skole står overfor. Tidlig og mye praksis med pedagoger som gode rollemodeller og veiledere, kan møte noe av dette behovet. For å sikre et kompetent veilederkorps kan det være en løsning å knytte til seg færre skoler som gjør det enklere å samarbeide i dybden og kvalitetssikre innholdet. Noen utvalgte praksisskoler bør derfor knyttes tettere opp mot utdanningsinstitusjonene.

Skoleeierperspektivet

Innspillet er basert på møte med utdanningsdirektør i Oslo, Astrid Søgner, 20. august 2008.

Utdanningsdirektøren støtter opp under Universitetsalliansens samarbeidsinitiativ, og ber institusjonene arbeide seriøst og ambisiøst for å skape reell endring og bety en forskjell.

Søgnen er ikke av dem som støtter en forlengelse av lærerutdanningen. Derimot ønsker hun å rydde i utdanningen, konsentrere utdanningen rundt færre fag og styrke ledelse, fag og fagdidaktikk. Lærerstudenter må gjennom hele studiet møte forventninger om at de skal lede læringsprosesser i fag når de er ferdig utdannet. Disse holdningene må i følge Utdanningsdirektøren opparbeides gjennom hele studieløpet. Hun har inntrykk av at læringstrykket både i skolen og i lærerutdanningene er for svakt og at studentene arbeider for lite med fagene. Hun ber institusjonene stille større krav til sine studenter.

Lærerutdanningene og arbeidsgiver kan samarbeide tettere om lærerkvalifisering, praksis i utdanning og veiledning av nyutdannede lærere. Søgnen støtter forslaget om å velge ut noen praksisskoler som samarbeider tett med lærerutdanningene om undervisning, veiledning og forskning. Osloskolen trenger kompetente klasseledere med solid faglig fordypning. Selv i Oslo er det mangel på kvalifisert arbeidskraft. Rekruttering er dermed sentralt. Direktøren ønsker seg lærere med master og gjerne en doktorgrad som vil undervise fra småskolen og ut videregående skole.

Direktøren beskriver en skolevirkelighet der læringsutbyttet for elevene er for dårlig. Det er i følge Søgnen er for stort gap mellom elevenes nivå og deres selvoppfatning. Samtidig er lærere for lite ambisiøse på elevenes vegne. Utfordringen er "å tette hullet mellom realitet og opplevelse." Hun etterlyser konkrete handlingsplaner framfor nye stortingsmeldinger. Direktøren har forventninger om større grad av spesialisering og akademisering i lærerutdanningen. Hun ønsker seg flere faglærere helt fra grunnskolens første trinn, og viser til undersøkelser som dokumenterer at skoler som har lærere med faglig fordypning tilsvarende hovedfag/master hever det faglige nivået blant elevene. IKT som arbeidsverktøy bør lærere lære i utdanningen. For mye tid i skolen går med til utenomfaglig aktivitet og uro. Skolen har behov for at læreren er leder. Ledelse må derfor inn i lærerutdanningen. Oslo har stor suksess med sommerskole for elever, særlig innen realfag. Det er behov for å utdanne kompetente realfaglærere og språklærere som kan motivere til læring. Søgnen er for øvrig bekymret over læreres labre interesse for å ta etter- og videreutdanning. På tross av at det er bevilget mye penger til dette, er det for få som melder seg. Et mulig samarbeid med Universitetsalliansen kan knyttes til nye og faglig stimulerende former for etter- og videreutdanning. Utvalgets tanker om nye masterspesialiseringer i lese- og skriveopplæring og realfag bifalles. Hun støtter også et bedre samarbeid om utvelgelse av praksisskoler.

6. Forslag til samarbeid og arbeidsdeling

I dette kapitlet foreslår utvalget samarbeidsformer og arbeidsdeling knyttet til grunnutdanning (primært allmennlærerstudiet) og masterløp. Det er først og fremst samarbeidsformer mellom HiO, UiO og UMB som omtales. HiAk ser for seg samarbeidstiltak knyttet til student- og lærerutveksling mellom institusjonene og tettere samarbeid om praksis.

6.1 Grunnutdanning

Grunnutdanningen for lærere (allmennlærere i grunnskolen) er som kjent 4-årig, og alle signaler peker på at den vil forbli det også etter den forventede stortingsmeldingen. I dag finnes det ingen bachelorutdanning (3 år) som kvalifiserer for arbeid som klasselærer i grunnskolen. HiO tilbyr tre bachelorutdanninger som kvalifiserer for arbeid som faglærer i grunnskolen (jfr. kap 4.2), men ingen av disse fagområdene tilbys på de andre utdanningsinstitusjonene som er med i Universitetsalliansen. Så langt utvalget ser det, er det derfor ikke naturlig å ha et faglig samarbeid på bachelornivå.

Samarbeid om den 4-årige allmennlærerutdanningen kan knyttes både til fag/fagdidaktikk og til praksis. Samtlige lærerutdanningstilbud inneholder både teori og praksis knyttet til pedagogikk og didaktikk. Det kan være naturlig å arbeide konkret med pedagogikkfagets teori, lærerutdanningenes didaktikk og forholdet til praksis. Profesjonsorienteringen er i følge både evalueringer og våre informanter for svak. En mulig styrking av teorifeltet opp mot det mange nå kaller et profesjonsfag, en sterkere kopling teori/praksis, samt en bevissthet i forhold til dannesperspektivet vil kunne bøte på dette. Her vil partene i alliansen ha mye å kunne tilføre hverandre av erfaringsdeling, samarbeid og nyutvikling.

Forholdet teori/praksis kan styrkes ytterligere ved at institusjonene samarbeider om praksisopplæring. HiO og UiO har til sammen ca 150 praksisskoler i osloområdet, noen få av disse er felles praksisarenaer for lærerstudenter. Dette gir grunnlag for nye samarbeidsformer mellom praksisfeltet og lærerutdanningsinstitusjonene. Selv om studentenes veiledere er engasjert på ulike kontrakter med institusjonene, ligger det til rette for samarbeid knyttet til praksisopplæringen. Samarbeidet kan knyttes til både undervisning, veiledning og forskning. Et konkret tiltak er å ha felles møter mellom studenter og skolens veiledere for å utveksle erfaringer og lære av hverandre. Det er også relevant å tilby veilederutdanning felles.

Som en start på et faglig samarbeid på grunnutdanningsnivå foreslår vi en pilot i form av et valgfritt 30-poengsemne i norsk. Emnet Norsk I (30 poeng) kan i HiO-strukturen bygges på med et Norsk II-emne av tilsvarende størrelse. HiO tilbyr selv to slike valgfrie emner, ett for barnetrinnet og ett for ungdomstrinnet. Vi foreslår et tredje slikt emne, Tekst og retorikk. Dette emne kan bygges opp rundt allerede eksisterende emner i HF's studieportefølje. Nærmere beskrivelse av denne piloten finnes i kap. 7.

6.2 Masterutdanninger

Et framtidig samarbeid om masterstudier må være forankret i flere forhold: Kvalitet, ressursutnyttelse og lokal miljøbygging:

- **Kvalitet:** Utnytte ressursene slik at det enkelte masterstudiet får så gode undervisere og veiledere som mulig
- **Ressursutnyttelse:** Unngår parallellkjøring der hvor det er problem med rekruttering
- **Lokal miljøbygging:** Et masterstudium kan være bidra til å vitalisere den faglige kraften i miljøer som ellers gjentar seg selv. Gevinsten ligger særlig i veiledningen på masteravhandlingen. Ved ILS er også de fagdidaktiske masterne viktige som basis for den fagdidaktiske retningen innenfor fakultetets PhD-program.

Samarbeidet kan gå på *arbeidsdeling, felles studietilbud og overgangsordninger*. Noen slike muligheter finnes allerede, men utfordringen er å gjøre dem synlige for studentene. Studiene bør legges til rette slik at studentene ved begge institusjonene kan velge fritt mellom tilbud begge steder, selv om det på masternivå blir en form for arbeids- eller ansvarsfordeling.

Samarbeid/arbeidsdeling mellom UiO og HiO om masterstudier i humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag

For å foreslå noe vil vi i første omgang skille mellom mastere som bygger direkte på en faglig 80-gruppe (her kalt "studiefagmastere") og slike som bygger på emnegrupper som går mer på tvers av fagene (her kalt "tverrfaglige mastere"). Et mulig hovedprinsipp kan være at UiO får hovedansvar for den første typen og HiO for den andre (med unntak for de tradisjonelle pedagogiske/spesialpedagogiske masterne, se nedenfor). Innenfor de to hovedtypene kan det likevel tenkes ordninger som legger opp til "joint effort"-løsninger, der flere institusjoner går sammen om å bidra med emner og ressurser. På bakgrunn av dette har vi følgende forslag:

Studiefagmastere

UiO tar ansvaret for faglige/fagdidaktiske mastere som bygger på 80-grupper i de tradisjonelle studiefagene, for eksempel nordisk, engelsk, de ulike fremmedspråkene, historie, med større eller mindre didaktiske innslag. Slike masterstudier ligger allerede inne i LAP-programmet, enten som rene fagmastere eller rene fagdidaktikkmastere, men likevel med mulighet til å hente inn emner på tvers.

Noen av skolefagene krever en lærerutdanningskompetanse fra flere studiefag. På realfagssiden gjelder dette *naturfag*, på hum-sam-siden *religion og etikk* og *samfunnsfag*. For de to siste fagene kan det ligge til rette for strukturelt samarbeid mellom UiO og HiO. Av ressursmessige grunner legger UV-fakultetet sannsynligvis ned masteren i religion og etikk, men det er allerede i gang et uformelt samarbeid mellom ILS, TF og UiO om en ny variant

av denne masteren. Et annet kan være samfunnsfagdidaktikk, hvor vi kunne tenke oss et samarbeid mellom ILS, SV og HiO. Også disse masterne må bygge på en faglig sammensatt 80-gruppe, men de kan realiseres som "joint efforts".

Tverrfaglige mastere

Her tenker vi på mastere som tar opp sentrale skoletemaer som går på tvers av fag, som vurdering, veiledning, internasjonalt arbeid, læremiddelproblematikk, klasseledelse osv. Slike mastere bygger ikke på faglige 80-grupper, men på en større grad av integrasjon mellom pedagogikk og ulike skolefag. Som et hovedprinsipp kan HiO ha ansvaret for slike mastere.

Sammen med de tverrfaglige masterne har vi de pedagogiske og spesialpedagogiske masterne som tilbys ved PFI, ISP, HiO og HiAk. Disse har god tilstrømming og er viktige faglige kraftsentre ved sine respektive institusjoner, og det er ikke her vi skal foreslå noen arbeidsdeling. Det er lang tradisjon for at studentene velger disse masterne uavhengig av den institusjonen de startet ved, og dette bør det legges enda bedre til rette for. (Det samme gjelder veiledningspedagogikk og utdanningsledelse.)

En master som ville representere noe helt nytt, er den vi foreslår som pilot: Master i lese- og skriveopplæring (se kap. 7). Denne masteren er et svar på et klart uttrykt behov fra skolens side, ikke minst etter innføringen av Grunnleggende ferdigheter i LK 06.

Tilrettelegging

For at samarbeidet skal kunne fungere, trengs følgende:

- Felles annonsering og felles nettside
- En godt fungerende veiledningstjeneste (felles kursing av personalet), helst med regelmessige og kontinuerlige møter mellom studieveiledere på HiO og UiO
- Avtaler om vitenskapelig veiledning på tvers av institusjonsgrenser
- Alle fagmiljøer ved UiO som er involvert i LAP, må lage samarbeidsavtaler

Dette arbeidet kan starte uten noen radikal endring av studietilbudene slik de foreligger nå.

- På lengre sikt må vi se på aspekter som opptakskrav (for eksempel har UiO en generell karaktergrense på C for opptak til mastere), tidsramme (LAP-masterne er på 90 poeng, HiOs på 120), plasseringen av praksis (forskjellig ved HiO og UiO).

Et samarbeid mellom UiO og HiO om *skolelederutdanningstilbud* bør utredes.

Masterspesialisering i realfag - samarbeid mellom UiO, HiO og UMB

En mulig samarbeidsmodell må bygge på dagens utdanningstilbud ved de tre institusjonene UiO, HiO og UMB. Målet må være å synliggjøre mangfoldet av utdanninger og studieløp som finnes i regionen for realfagslærere. Siden det er klare likhetstrekk mellom lektorutdanningen på Ås og realfagsdelen av Lektor- og adjunktprogrammet (LAP) ved UiO, bør det tilrettelegges for overgangsmuligheter mellom programmene, spesielt masterfordypninger. Et samarbeid om praksis kan også være fordelaktig. Avstanden mellom institusjonene er nok for stor til at det er naturlig å følge undervisning begge steder samme semester (med mindre timeplanen er spesielt tilrettelagt for dette). Nye modeller forutsetter sannsynligvis en viss oppmykning i reglene for hvilke kurs som kan inngå i masterdelen av studiet.

Samarbeid om ulike masterfordypninger

Et samarbeid om en masterutdanning i realfag byr på problemer som er noe forskjellig fra samarbeid om humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag. Grunnen er at matematikk i allmennlærerutdanningen ikke er tilstrekkelig for opptak på UiOs realfagsmastere, verken når det gjelder innhold eller omfang. Dette sperrer ikke bare for en master med fordypning i matematikk, men også for naturfaglige mastere. Samtidig har skolen et stort behov for realfagslærere, på alle trinn. I kap. 7 foreslår vi en pilot som bygger på erfaringer fra et samarbeid som allerede er iverksatt mellom UMB og Høgskolen i Østfold, der allmennlærerstudenter søker overgang til LUN-studiet. Det foreslås et femårig eller seksårig løp hvor UMB eller UiO tar inn allmennlærerstudenter fra og med tredje studieår. Disse lærerne spesialiserer seg på realfag og bygger masteren sin på det, men har de obligatoriske allmennlærerfagene i bunnen. For eksempel vil denne piloten kvalifisere for å undervise i matematikk i hele det 13. årige løpet for de som velger dette faget. En slik utdanning er noe nytt i forhold til dagens utdanningstilbud.

7. Tiltak og pilotprosjekter

Utvalget forslår følgende tiltak og pilotprosjekter knyttet til samarbeid mellom partene i Universitetsalliansen:

Markedsføring:

- Felles informasjonstorg/nettsted

Studietilbud:

- Mastersspesialisering i lese- og skriveopplæring (samarbeid HiO og UiO)
- Norskfaglig fordypning for allmennlærerstudenter, med vekt på tekst og retorikk (samarbeid HiO og UiO)
- Mastersspesialisering i realfag (samarbeid UMB, HiO og UiO)
- Etter- og videreutdanningstilbud (samarbeid alle institusjoner)

Markedsføring:

Felles informasjonstorg/nettsted

Utvalget foreslår å lansere lærerutdanning i Osloregionen med en felles nettside og med en felles stand på utdanningsmesser og liknende. Felles informasjon må inkludere alle institusjonene i Universitetsalliansen. Norges Idrettshøgskole, Norges Musikkhøgskole og Kunsthøgskolen i Oslo må også kontaktes slik at de har mulighet til å delta. Felles nettside med informasjon om lærerutdanning i Osloområdet bør også inkludere samtlige lærerutdanninger i Osloområdet samt alle etter- og videreutdanningstilbud. Brukere er både potensielle lærerstudenter og lærere og skoleledere som ønsker etter- og videreutdanning. Osloregionen kan særlig tjene på et samarbeid om rekruttering. En felles kampanje og utvikling av et felles informasjonstorg (både på nett og fysisk) med tittel "Lærerutdanning i Osloregionen" vil kunne styrke Universitetsalliansens profil og effektivisere og styrke rekrutteringsarbeidet. Det må settes av ressurser til drift av nettsiden og til å drive aktivt rekrutteringsarbeid i forkant av opptak. Utvalget foreslår at en institusjon blir hovedansvarlig for drift og utvikling av denne tjenesten. Et eksempel på et tilsvarende nettsted er <http://www.utdanningibergen.com/>

Studietilbud:

Samarbeid mellom HiO og UiO om 30-poengs norskfaglig fordypning for allmennlærerstudenter, med vekt på tekst og retorikk

Etter Kunnskapsløftet er tekstperspektivet kommet sterkt inn i norskfaget, og retorikk ligger implisitt i de grunnleggende ferdighetene som skal gjennomsyre alle fag. *Norsk 2 med vekt på tekst og retorikk* dreier seg om en valgfri fordypning i norsk for allmennlærerstudenter, bygd på det obligatoriske Norsk 1-emnet.

HiO tilbyr allerede to varianter av Norsk 2, ett for barnetrinnet og ett for ungdomstrinnet. Begge er på 30 poeng og bygger på en 30-gruppe i Norsk 1. Den fordypningen vi foreslår her, vil være en tredje variant. Fordypningen ville innbefatte både muntlig og skriftlig, og den ville særlig fokusere på sjangerproblematikken og på teori og praksis rundt muntlige framføringer.

En slik pilot ville bli et samarbeid mellom HiO og Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN). ILN har et sterkt fagmiljø på dette feltet, særlig med tekst og retorikkgruppen. Det samme miljøet er i stor grad didaktisk orientert, og det har stått bak flere skolerelevante masteroppgaver og doktorgradsprosjekter og har vært involvert i en omfattende etterutdanningsvirksomhet rettet mot norsklærere. Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) har et godt samarbeid med dette miljøet.

En pilot av denne typen vil kunne iverksettes uten ekstra midler. Tekst- og retorikk-emner tilbys både på BA- og MA-nivå ved UiO, og både gjennom språkprogrammet og LAP-programmet. Det som trengs, er en samarbeidsavtale mellom ILN og ALU, og en synliggjøring av tilbudet overfor allmennlærerstudenter. Det er allerede foretatt en sondering ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, og både ledelsen og fagmiljøet er interessert i å gå videre på denne saken hvis det blir aktuelt. Høsten 2009 ville i så fall være et gunstig startsemester.

Masterspesialisering i lese- og skriveopplæring, samarbeid mellom HiO og UiO

"Joint master" som går inn i studiestrukturen både ved HiO og UiO, med muligheter for følgeforskning.

Samarbeidspartnere er fra HiO: Avdeling for lærerutdanning (ALU), både allmennlærerutdanningen og førskolelærerutdanningen og fra UiO: Det utdanningsvitenskapelige fakultet (UV) v. Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS), Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) og Institutt for spesialpedagogikk (ISP), Humanistisk fakultet (HF) v. Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN), samt Lektor- og adjunktprogrammet (LAP)

To linjer: A. *Den første lese- og skriveopplæringen (for 1.-4. trinn i grunnskolen)* og B. *Lesing og skrivning i fagene*. Disse linjene retter seg mot ulike nivåer av skoleverket og har ulike faglige grunnlag for opptak. Den første masteren legges administrativt til HiO, den andre til UiO, men begge kan inneholde emner fra begge institusjoner.

Masteren kan tenkes realisert på to måter, enten som en vanlig teoretisk master, eller som en master der praksis er tett integrert. Hvis man velger den siste varianten, ville det være hensiktsmessig å innlede et formelt samarbeid med Utdanningsetaten i Oslo for å få lettere tilgang til utvalgte skoler.

A. Den første lese- og skriveopplæringen (for 1.-4. trinn i grunnskolen)

Denne masterspesialiseringen skal gå i dybden på de spesielle utfordringene som knytter seg til *skriftspråkstilegnelse* og til den praktiseringen av lese- og skrivekompetanse som ligger på grunnskolens laveste trinn.

Strukturelt bygger masteren enten på allmennlærerutdanningens tre første år eller på fullført førskolelærerutdanning med den videreutdanningen som er nødvendig for tilsetning i grunnskolen med rett til undervisning på 1.-4. trinn.

Faglig grunnlag

For studenter fra allmennlærerutdanningen: De to obligatoriske fagene Norsk I (30 stp) og Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring (GLSM, 10 stp), pluss 30 stp videreutdanning i norsk.

For studenter fra førskolelærerutdanningen: Videreutdanning i form av 30 stp Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring (GLSM VU) og 30 stp Norsk.

Disse kandidatene kommer ut med full allmennlærer/førskolelærerkompetanse, men med en spesialisering i den tidlige lesingen og skrivingen.

B. Lesing og skriving i fagene (for 5.-13. trinn)

Denne masterspesialiseringen retter seg mot lesing og skriving som to av de fem grunnleggende ferdighetene som ifølge Kunnskapsløftet skal gjennomsyre alle fag fra 1 til 13. Sentrale temaer er generelle lese- og skrivestrategier, lesing av fagtekster, sammensatte tekster som lese- og skriveutfordring, ulike fag- ulike kriterier for tekstkvalitet, lese og skrive for å lære.

Masteren bygger på:

Fra HiO: allmennlærerutdanningens tre første år, med den typen faglig grunnlag som kreves for å undervise på henholdsvis barnetrinn og ungdomstrinn, uavhengig av fag, i tillegg til 30 stp fordypning i norsk (ev. engelsk)

Fra UiO: enten avlagt BA-grad med minst ett fag som gir rett til opptak på PPU, eller de 7 første semestrene av LAP-programmet (dvs. en 60-gruppe, en 80-gruppe og PPU)

Disse kandidatene kommer enten ut som allmennlærere med lektorkompetanse, eller som lektorer med ett/to fag. I begge tilfeller har kandidaten opparbeidet spesialkompetanse i faglig lesing og skriving på tvers av fag

Muligheter for forskning

Universitetet i Oslo har nylig vedtatt *Kunnskap i skolen (KIS)* som en av flere tverrfakultære forskningssatsninger, med *Språk i utdanning* som en av spesialiseringene. I tillegg er lærerutdanningsforskning et prioritert område både ved Avdeling for lærerutdanning og Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling. Den foreslåtte masteren burde være et godt utgangspunkt for større eller mindre forskningsprosjekter, der spekteret kan gå fra ren

evalueringsforskning til aksjonsforskning. Slik forskning ville være et verdifullt tilskudd til allerede eksisterende prosjekter ved begge institusjoner.

Prosessen framover

Det bør settes ned to arbeidsgrupper som skal utarbeide forslag til studieplan for hver av de to variantene, med representanter for alle impliserte parter (ALU ved HiO, ILS, PFI, ISP, ILN og LAP ved UiO). Gruppen må ta stilling til spørsmål vedrørende opptaksgrunnlag (karaktergrenser, krav om tidligere praksis, fagsammensetning) struktur (LAP-masteren er på 90 studiepoeng, HiOs grunnskoleidaktikkmaster på 120) praksisintegrering eller ikke (om for eksempel masteravhandlingen skal knyttes til et praksisprosjekt)

Gruppen må i neste omgang ta stilling til organisering av et ev. samarbeid med Utdanningsetaten i Oslo. Her kan det bli aktuelt å knytte an til utvalgte skoler med spisskompetanse på fagområdene. En tettere praksistilknytning til utvalgte skoler i Osloområdet vil kreve ekstra midler, men vil kunne legge til rette for samarbeid om både undervisning, veiledning og forskning. Igangsetting og organisering av følgeforskning der både studenter, lærere og lærerutdannere er involvert, bør dermed også utredes. Piloten som skisseres her, vil kunne møte forventninger myndigheter, lærerutdannere, studenter, skoleledere og skoleeier gir uttrykk for at de etterspør.

Masterspesialisering i realfag samarbeid mellom UMB, HiO og UiO

Styrken ved Universitetsalliansen Oslo at vi kan tilby et bredt spekter av realfaglærerutdanninger tilpasset ulike trinn. Det fins f. eks skolerettede mastere; i naturfag- og matematikdidaktikk ved UiO og i grunnskoleidaktikk med vekt på enten naturfag eller matematikk ved HiO. En samarbeidsmodell med overgang fra allmennlærerutdanning til master/lektorutdanning kan se slik ut:

10. semester	Master UMB/UiO		
9. semester	Masterspesialisering UMB/UiO		
8. semester	Masterspesialisering UMB/UiO		
7. semester	Emne UMB/UiO	Emne UMB/UiO	Realfagsdidaktikk UMB/UiO + 4 uker praksis
6. semester	Emne UMB/UiO	Emne UMB/UiO	Emne UMB/UiO
5. semester	Emne UMB/UiO	Emne UMB/UiO	Emne UMB/UiO
4. semester	Emner ved ALU HiO 120 stp + 14 uker praksisopplæring		
3. semester			
2. semester			
1. semester			
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Allmennlærerutdanningen inneholder totalt 20 uker veiledet praksisopplæring. Dette kan løses ved at det legges inn 2 ukers praksisopplæring i fra det 5. semester og utover i studiet. Emnene er innen fagene matematikk, naturfag, biologi, kjemi, geofag og fysikk med tilhørende masterspesialiseringer samt realfagsdidaktikk. Ulike modeller for å lette overgangen fra allmennlærerutdanning til masterspesialisering i realfag må utredes nærmere.

Samarbeid om etter- og videreutdanning og praksis

Sommerkurs

Utvalget foreslår å prøve ut ulike modeller for sommerkurs for både lærerstudenter, lærere og skoleledere. Mange av våre informanter ønsker å ta studiepoenggivende utdanning i konsentrert form, gjerne i løpet av sommeren i form av for eksempel 1- 3 ukers sammenhengende kurs. Aktuelle fag og tema er fagdidaktikk, vurdering og veiledning, samt ulike former for ledelseskurs og skolejuss. Videreutdanning for ungdomsskolelærere i norsk, engelsk og matematikk er også aktuelt. Disse kursene kan om mulig gå over ½ eller 1 år. Sommerkurs kan for eksempel tilbys i form av 15 stp en sommer og de neste 15 stp neste sommer slik at det er mulig å oppnå totalt 30 stp i faget. Videreutdanning på 60 studiepoeng over 1-2 år kan også være aktuelt.

Samarbeid om praksisfeltet

Utvalget ser behovet for en gjennomgang av utdanningsinstitusjonenes forhold til og kontakt med praksisfeltet. Det bør kartlegges hvilke skoler som er praksisskoler/partnerskoler for flere av institusjonene. Oslo kommune og andre skoleeiere i Osloregionen bør inn i utvelgelsen av skoler og bidra til å utvikle tilbud der praksis og teori styrkes. En styrking av forskning på praksis kan også knyttes til utvalgte praksisskoler. I kommende stortingsmelding om lærerutdanning er det varslet at samarbeidet mellom skoleeier og lærerutdanningene må styrkes. Dette bør Universitetsalliansen ta på alvor og også ta initiativ til.

Samarbeid om utdanning av veiledere

Kvalifisering av veiledere/øvingslærere i skolen er sentralt, og noe flere påpeker behov for. UiO (ved ILS) har startet en egen veilederutdanning på inntil 30 studiepoeng som så langt har vært en suksess. Utdanningsetaten i Oslo er svært positiv til dette tiltaket. HiO tilbyr også veiledningspedagogikk som videreutdanning for sine øvingslærere. UMB tilbyr også oppfølging av sine øvingslærere. Det bør utredes mulige samarbeidsmodeller knyttet til disse videreutdanningstilbudene. Utdanningen kan også tilbys som sommerkurs.

Samarbeid om veiledning av nyutdannede lærere

Et prosjekt knyttet til veiledning av nyutdannede lærere er allerede i gang. Her samarbeider HIAK, HIO og UIO. Dette samarbeidet bør videreføres og styrkes ved at skoleeier/arbeidsgiver også koples tettere til prosjektet.

8. Anbefalinger

Utvalget anbefaler følgende tiltak:

- Opprette felles nettportal som informerer om lærerutdanning i Osloområdet
- Utrede og igangsette mastertilbud i lese- og skrivopplæring (UiO og HiO)
- Utrede og igangsette mastertilbud i realfag (UMB, HiO og UiO)
- Utrede og igangsette mer fleksible overgangsordninger for lærerstudenter som ønsker å ta utdanning ved flere institusjoner
- Utrede ulike former for etter- og videreutdanningstilbud, inkludert sommerkurs, veilederutdanning og oppfølging av nyutdannede lærere
- Igangsette en ny Norsk II-variant for allmennlærerstudenter: Tekst og retorikk (UiO og HiO)

Etter utvalgets vurdering vil det være behov for en opprydning internt på institusjonene om hvilke avdelinger og fakulteter som tilbyr lærerutdanning og hvordan man best mulig kan samarbeide internt. For UiOs vedkommende viser tilbakemeldingene fra samfunnspanelet etter prosessen med faglige prioriteringer at samarbeidsstrukturene internt på universitetet framstår utydelige og med uklare ansvarsforhold. Panelet understreker også behovet for at lærerutdanningen ved UiO løftes fram på en mer eksplisitt måte enn i dag.

UiOs Lektor- og adjunktprogram er for tiden under revisjon etter en evaluering som peker på behovet for en tydeligere skoleprofil på fagene og en sterkere praksistilknytning gjennom programmet som helhet. Dette er i tråd med forventningene til lærerutdanning som er synliggjort i vår rapport (se kap. 5), og det innbyr til større kommunikasjon enhetene imellom.

For HiOs vedkommende er det behov for å se på egne studietilbud rettet mot lærerutdanning og ledelse. Ved avdeling for samfunnsfag ved HiO er det for eksempel nylig opprettet et eget masterprogram i styring og ledelse som er lite tilknyttet skolens ledelsesfelt. Per i dag utredes også mulighetene for at HiAk og HiO slås sammen til en institusjon. Dette bør i tilfelle også få konsekvenser for lærerutdanningstilbudene ved disse institusjonene.

Avslutning

Arbeidet med å iverksette tiltakene vi beskriver over, bør starte umiddelbart. På lengre sikt må man ta fatt i spørsmålet om hvilken framtidig organisering og profil som skal knyttes til lærerutdanningstilbud i Osloområdet. Skal all utdanning samles under en institusjon? Skal storbyprofilen dyrkes? Et overordnet mål er uansett å styrke praksisrettet utdanningsforskning både i skole og lærerutdanning, og å kvalitetssikre og effektivisere lite lønnsomme tilbud gjennom samarbeid og arbeidsdeling.